

coanegra

Núm. 77 - Novembre 90 - Preu: 100 Ptes.

AJUNTAMENT DE SANTA MARIA DEL CAMÍ

RECAPTACIÓ DE TRIBUTS

Contribucions, Arbitris i Recollida de Fems

Dies de pagament: 26, 27, 29, 30 i 31 d'Octubre

A les oficines de l'Ajuntament de Santa Maria del Camí
de 8 a 14 h

A Palma del 15 d'Octubre al 15 de desembre, al carrer Jeroni Amengual, (devora la plaça Santa Eulàlia) nº 13 de
9 a 14 h.

Passat el dia 15 de Desembre. l'import dels Rebuts, tenen
un 20% de Recàrrec

SUPERMERCAT

**DURANT EL MES DE NOVEMBRE
IMPORTANTES OFERTES DE
CARNISSERIA I XARCUTERIA**

HORARI

DE DILLUNS A DIVENDRES
DE 8 A 13,30 i DE 16,30 A 20,30

DISSABTE

DE 8 A 13,30 i DE 17 A 20,30

DIUMENGE

DE 8,30 A 13,30

C/. Santa Catalina, s/n (devora les vies del tren) - Tel. 62 07 55

coanegra

PUBLICACIÓ MENSUAL
DE L'O.C.B.
DE SANTA MARIA
DEL CAMÍ

DEPÒSIT LEGAL
P.M. 381-1981

EDITA
Obra Cultural Balear
de Santa Maria del Camí

EQUIP DE REDACCIÓ
Bernat Calafat Vich
Pere Josep Calafat Vich
Magdalena Canyelles Ferrer
Ramon Canyelles Canyelles
Rafel Pizà Ordinas
Joan Serra Mercadal
Mateu Vich Coll

COL-LABOREN
Antoni Oliver
Miquel Sastre
Mateu Morro
Andreu Bestard

PORTADA
Fotografia de Rafel Pizà

REDACCIÓ,
ADMINISTRACIÓ
I PUBLICITAT
Batle Bartomeu Simonet, 5
07320 Santa Maria del Camí

IMPRESA A
Informacions Llevant S.A.
Passeig Ferrocarril, 1
Tel. 55 03 28, Manacor

Els articles publicats en aquesta
revista sols expressen l'opinió dels
seus autors.

EDITORIAL

LA RESIDENCIA, ENDAVANT

En el darrer plenari celebrat l'Ajuntament va aprovar el plec de condicions per a la contractació de les obres de construcció de la primera fase de la Residència.

No hi ha dubte que aquest fet és prou significatiu quan a que la residència per a la Tercera Edat aviat pot deixar de ser un projecte per a convertir-se en una realitat.

Es una llàstima que l'aprovació del plec de condicions no pogués ser aprovat per unanimitat, degut a l'abstenció del Grup Popular, ara a l'oposició, al·legant motius de tècnica jurídica. Es una llàstima perquè, essent la Residència una aspiració de tots els santamariers, seria ben gratificant que tots els grups polítics manifestassin també una convergència a l'hora d'establir-ne els detalls.

De tota manera, el que importa és que el projecte, després de passar per uns mesos en què semblava com a mig congelat, ara s'ha desbloquejat donant-li una empenta decisiva. Sembla que, si no es presenten entrebanc d'última hora, ben aviat es podran iniciar les obres. Quan aquest dia arribi, un somni començarà a fer-se realitat i tots els santamariers estarem d'enhonorabona.

SENSE LLUM

Sembla com si els elements climatològics haguessin fet cas del passat editorial de «Coanegra» fent referència a la manca de pluges, perquè encara no havia sortit al carrer la revista quan la famosa «gota freda» es posà a descarregar a les totes.

Avui ens ha semblat adient parlar del problema dels talls de llum, massa freqüents en temps de tempestes, a veure si invocant la qüestió també s'arregla com en el cas de l'aigua.

Desgraciadament, verbes apart, ens sembla que aquest «miracle» no es produirà.

Ens han arribat notícies de que les línies que abasteixen d'electricitat la zona on està inclosa la nostra vila ja són velles. Es per això, en bona part, que qualsevol fotesa provoca que ens quedem sense llum cada dos per tres.

No és aquesta una problemàtica que correspongui resoldre a la Municipalitat, però no estaria de més de part de l'Ajuntament instar a GESÀ la solució d'aquestes deficiències. Amb una mica de sort es podria convèncer als responsables de la companyia de que en lloc de mirar tan enfora projectant projectant centrals a s'Estalella potser seria convenient que abordassin temes més urgents i immediats com és el de millorar l'actual infraestructura.

No fos cosa que, volgüent donar massa llum, ens quedàssim tots a les fosques.

EN POQUES PARAULES

SANTAMARIERS A LA FESTA DE LA BEATA

El dissabte dia 20 d'octubre es celebrà la típica Qualcada de la Beata, hi assistiren prop d'un centenar de santamariers. La Banda de Música, l'Escola de Ball de Bot de na M. Mateu i la carrossa «Enfilant pebres», que va obtenir el 3er. premi. Enhorabona!

OBRA DE FRANCESCA COLL I JOAN QUES

Els pintors santamariers Francesca Coll i Joan Ques ens oferiran la seva darrera producció pictòrica dins el recinte del Claustre de Sant Antoniet, al Carrer de Sant Miquel de Palma de Mallorca. L'exposició s'inaugurarà el proper dia dos de novembre a les set del capvespre, i estarà oberta del 3 al 16 de novembre. Els diumenges estarà tancat.

«METROPOLIS», NOU BAR

El divendres dia denou de novembre obrí les portes als santamariers «Metropolis», un bar musical ubicat al carrer Llarg, on abans hi havia el Bar Santa Maria. S'ha fet una reforma de l'entrada i de l'interior del bar.

FOTOGRAFIA

Guillermo de la Fuente ha obert un nou estudi de fotografia al carrer de Sa Matança, així hi continua havent al poble tres locals dedicats al treball fotogràfic. Possiblement obrirà també —i de nou— els baixos de Foto-Cine Miquel a la carretera. Aleshores hi haurà quatre establiments de fotografia.

APAGADA DE LLUM

El propassat dimarts dia dos d'Octubre, amb una petita tempesta, se n'anà el fluxe elèctric a Santa Maria del Campí. La majoria del poble quedà afectat i sense energia elèctrica durant prop de cinc hores, algunes zones dels hostals quedaren il·luminades més prest, però la vila no recobrà l'electricitat fins gairebé les onze de la nit.

LLABRÉS CAMPINS AL CASINO

El jove artista santamarièr Antoni Llabrés Campins va inaugurar el passat dia 16 d'octubre una nova exposició de la seva obra pictòria, en aquesta ocasió al Casino Palladium a Cala Vinyes de Calvià.

Les pintures que hi són exposades són a l'oli i es podran visitar fins a finals d'octubre. La seva temàtica predominant és el paisatge, encara que s'hi poden veure alguns altres motius. El que crida més l'atenció de l'exposició és la gran varietat de tractament pictòric de les obres, tant pel que fa a la pinzellada com al color, fins al punt que sembla que molts de quadres són fets per mans diferents. Amb això Llabrés Campins confirma el seu domini de la tècnica de l'oli i la diversitat de la seva expressió.

INCENDI A L'ESTACIÓ DE FEVE DE PALMA

Divendres dia 19 d'octubre, tots aquells que havien pujat al

tren de les 15'20 hores a l'estació de Palma —entre els quals, lògicament, hi havia santamariers— se'n varen dur un bon esglai. Pocs minuts abans de la sortida del tren, es va començar a sentir una forta olor de cremat que anava augmentant. La causa de l'olor era l'incendi que s'estava produint en aquells moments a la nau que hi ha just devora la via de partida, a pocs centímetres del tren. Ja vos podeu imaginar que en pocs minuts l'alarma era evident, els passatgers davallaren depressa dels vagons, i en molt poc temps les flamarades i fumassa que sortien de les naus eren impressionants. Els bombers i la policia feren acte de presència immediata, i acordonaren l'estació —tant dels trens com dels autocars— mentre es posaven ràpidament a la tasca d'apagar el foc. Mentrestant, els santamariers —també consellers, marratxiners, pontdinqüers...— varen haver de tornar a ca seva com pogueren. A hores de tancar l'edició de «Coanegra» no hem pogut averiguar ni les causes ni les conseqüències totals d'aquest incident.

OCTUBRE PLUJÓS

L'any passat tenguérem el setembre passat per aigua. Enguany ha estat l'octubre i, per sort, igual que va succeir fa un any, a Santa Maria del Campí les fortes pluges no han tengut ni la intensitat ni els efectes devastadors d'altres contrades mallorquines. Únicament el matí del dia 11, una brusca intensa i espessa —com feia molts d'anys que no s'havia vist— va causar problemes d'acumulació d'aigua a alguns carrers i camps, especialment a la plaça Nova i a la plaça de Sa Sínia. Alguns soterranis varen resultar inundats de consideració, però no hi hagué danys importants.

A l'hora de tancar la present edició de «Coanegra» —20 d'octubre— aquestes són les xifres de l'aigua caiguda durant el mes:

DIA	LITRE M ²
2	2'5
3	1
4	2
7	29'5
8	21
9	25
11	46'5
12	5
16	15
19	5

Com es pot apreciar a les xifres, només en cinc dies varen ploure 122 litres per metre quadrat —entre dia 7 i dia 11—, que és una quantitat respectable encara que, per sort, molt inferior a les registrades al Nord de Mallorca. Perquè vos faceu una idea, l'any passat entre el 5 i 10 de setembre —quan hi va haver les inundacions al llevant mallorquí—, a Santa Maria varen ploure 75'5 litres, és a dir, bastant més poc que enguany.

PROGRAMA SOBRE STA. MARIA A TVE BALEARS

El dia deu del passat mes de Setembre es va passar a través de TVE-Balears un programa de devers mitja hora enregistrat a la nostra vila. Ens agradaria poder-vos explicar quina era la finalitat d'aquest programa, però després de visualitzar-lo hem estat incapaços d'entendre quina era exactament la pretensió de TVE. En teoria sembla que havia de ser un programa divulgatiu sobre la nostra vila, però més aviat semblava un «especial Llorenç Santamaria». Sens dubte trobam que el nostre cantant es mereix que els de TVE li facin cas, però és una exageració que li dediquin més de la meitat d'un programa que en teoria no estava dedicat a ell sinó al poble de Sta. Maria. També hi va haver una entrevista d'en Rafel Ferrer al batle Mateu Morro el qual, pobret, va haver de respondre a unes preguntes que de tan originals que volien ser resultaven completament doïudes. Esperem que els de TVE tinguin més encert la propera vegada que ens vinguin a visitar... si és que tornen.

PARADETES DE BUNYOLS

Com ja és habitual al poble, per les Verges, dues madones munten les paradetes dels exquisits bunyols de patata, una al carrer Llarg i l'altre al carrer Arquitecte Forteza on nosaltres els tastarem, molts bons i molts d'anys!

ELS MANOBRES DE L'AJUNTAMENT

Ja realitzades les proves selectives per a manobres de manteniment general de l'Ajuntament —en contractació laboral temporal—, han aconseguit el lloc de feina els santamariers Ramon Bover Mas i Mateu Gelabert Campins. Es presentaren nou instantànies al registre de l'Ajuntament, presentant-se a les proves vuit aspirants, tots ells santamariers.

HOMENATGE A LA VELLESA

El propassat dia sis d'octubre es celebrà l'homenatge als padrins i padrines de més de vuitanta anys. Missa a la parròquia, i degut al mal temps no es pogué celebrar l'acte festiu davant l'edifici municipal, per la qual cosa es feu la festa dins l'interior de la Llar dels Padrins.

Neteja de pous negres

Pastor

Tels. 62 04 49 - 62 08 47
Prolongación Mesquidas s/n. 2º - 1ª.

Santa Maria

SA GERRERIA

CERÀMICA SERRA

Carretera d'Inca
Tel. 62 01 71

CURS DE CUINA MÉS DE NORANTA INSCRITS

El passat dia vint d'octubre es va inaugurar el Curs de Cuina, que cal qualificar d'un rotund èxit, degut a l'alt nivell d'assistència, hi havia 97 inscrits. L'alt número d'alumnat, desbordava totes les previsions, per la qual cosa es faran tres grups: un el divendres al capvespre, un el dissabte de tres a sis i l'altre de sis a nou.

Sens dubte una bona idea i amb molta d'acceptació.

El primer dia es preparaven canapés i bunyols de poma, i es donaven les receptes de la crema pastelera, la dels bunyols i d'una altra tipus de crema. Al final de la classe els assistents pogueren degustar els canapés i els bunyols de poma.

Aquest curs es farà com a experiència fins a Nadal, i si després segueix l'interés es continuarà més temps. Bona Cuina!

El proper dissabte -ja haurà sortit Coanegra- s'ensenyarà a dessossar el pollastre i fer-lo farcit.

cafeteria - bar Comerç

local climatitzat
gelats - refrescs - tapes
un local ample i confortable per a tots

Plaça dels Hostals, 27 - 29 - Tel. 62 00 29

FOTO COMENTADA

STOP

Es tracta del creuer de la carretera de Sencelles amb les obres de l'Autopista, com podeu veure a aquesta carretera i a la resta de carreteres que creuen l'obra, hi han posat un Stop, supòs que sense permís, així ells tenen preferència i si hi ha un accident cap culpa, emperò el que és encara més indignant, és que el tenen en actiu dies feiners, dissabtes, diumenges i festes de guardar, les vint i quatre hores del dia, és a dir que per quaranta o cinquanta hores que fan feina, a la setmana, n'altres ens hem de fotre 168 h., i recordau; si teniu una paparina, tota la culpa és vostra tant de dia com de nit, això es massa, fotuts i banyuts.

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

MATRIMONIS:

Bernat Ramis Serra - Paula Parets Bibiloni (29.09.90)
Miquel Morell Carbonell - Catalina Borràs Bover (06.10.90)
Felix Hernández Saez - Maria de los Dolores Morales Sánchez (17.10.90)

DEFUNCIONS:

Claudio Martín Diaz (16.02.29 - 30.10.90)
Joan Mas Gelabert (21.05.10 - 07.10.90)

CONCURS DE CAPELLS A LA GRANJA MARTENSSON

persones, i n'hi havia de tots els gustos, de palla, de paper, de jonc, etc. sobretot molta il·lusió i ganes. Desfilada davant el jurat, compost per Josep Sirvent, Gabriel Joan «Feliu», Antoni Ivan, Sabina Fluxa i Francesc Garcia, atorgant els premis al capell més elegant, al més original i al més pagés.

Després del concurs una demostració dels paltros més joves, mostra d'alumnes en «juguada arabe» i el cavall campió Shafeek. Els al.lots pogueren passejar a cavall una bona estona.

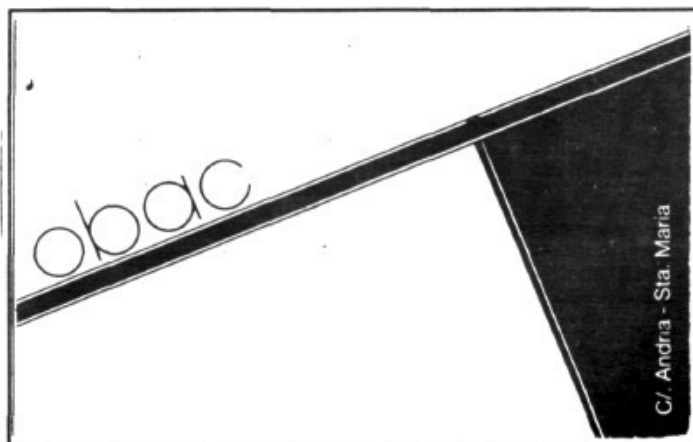
Fou un dematí de bona bulla, i els que no hi poguerem anar o ens passà inadvertir, no cal preocupar-se: l'any que ve es tornarà a fer.

MAC

El passat dia 6 d'octubre a les onze del matí va tenir lloc a la Granja Martensson una original festa i no una mostra de cavalls aquest cop, sino que més divertit: un concurs de capells. Hi cabien totes les idees i molta imaginació, per participar calia ser dona i portar un bon capell.

La festa fou ben animada, hi anaren unes 150 persones, entre les del poble i de fora. Una bona organització, estava indicat com arribar a la Granja. També, i degut a les dificultats d'una curva un poc perillosa de la carretera de Bunyola per tenir accés a la granja, es demanà a l'Ajuntament un municipal per prevenir possibles incidents de circulació, la qual cosa agraeix l'organització.

Al concurs de capells hi participaren unes quaranta dues

INTENT DE PRIVATITZAR COANEGRA

Els canvis que s'han produït els darrers anys i mesos a Coanegra es poden resumir dient que hi ha un intent de privatitzar l'ús del principal espai natural de Santa Maria. Les actuacions dutes a terme a Son Berenguer, Son Güia i Son Oliver, generalment d'un gust pèssim, van encaminades a convertir aquestes possessions en espais acotats, vedats als santamariers, ocupats per estrangers i gent de pessetes.

Son Berenguer constitueix l'exemple pioner: unes obres possiblement sense llicència -o en tot cas amb llicència caducada- que han esguerrat del tot les cases. Ara just es veuen bloquets color ciment.

Després va esser Son Güia, amb unes obres fetes també sense llicència, amb una il.legal pista de tennis dins els tarongers, i amb una paret que lleva tota la visibilitat al camí. Un altre exemple de mal gust, i a la vegada una expressió clara del sentit d'aquestes actuacions: amagar les cases (que ja no es poden veure des del camí), impedir el pas dels vianants i evitar que els cotxes puguin aparcar.

El tassó ha vessat amb les obres a Son Oliver, que de manera resumida podríem descriure així:

- Inici il.legal d'obres de tancament i conducció d'aigua al safareig.
- Col.locació il.legal de barreres dins el torrent de Coanegra.
- Tancament, possiblement il.legal, del torrent de Coanegra, que és un domini públic i ara queda tancat de barrera.

- Ruptura i interrupció de la síquia de Coanegra.
- Tancament del camí de Coanegra, sense tenir en compte la necessitat i la conveniència de deixar espais per a aparcar, per a voltar i en general per a permetre un ús racional, però públic, del camí.

Ara es comenta que hi ha intencions de tancar el camí de Coanegra amb pany i clau, a les barreres de Son Oliver. Fins i tot pareix que ja s'han començat a repartir claus als veïnats.

En el nostre punt de vista no s'estan fent les coses bé. S'està actuant sense tenir en compte el poble de Santa Maria.

Ens pareix molt bé evitar la massificació de Coanegra. Ens pareix molt bé impedir el naufragi dels «domingueros» (foc, brutor, renou, incivisme...). Però no podem admetre que Coanegra sigui un espai prohibit als santamariers, i sobretot que no es tengui el detall de considerar que des de temps immemorial Coanegra és dels santamariers i no de forans i novinguts. Ningú té autoritat per privar el pas dels santamariers dins el seu propi terme.

FONER
MINYO
INFANT
ESPORT

Plaça dels Hostals, 13 i 15
Tel. 62 00 48
SANTA MARIA DEL CAMÍ

GRAN ASSORTIT DE
ROBA PER A GENT GRAN

CONSPORT
AUXILIAR CONSTRUCCIÓ

PISCINES - TENNIS - XALETES - SAUNES - COMPLEMENTES

Mateu Juan Matas
DIRECTOR

Barceló i Combis, 10   Telèfon 46 52 11
PALMA DE MALLORCA

TALLERS T & B

-Reparació d'automobils en general
especialitat en SIMCA i CHRYSLER
servei de grua
Venda de Vespes i Vespinos

Plaça Jaume III
Tels. 62 04 74 - 62 01 52 - 62 06 70

CASA DE LA VILA

PLENARI DEL 27 DE SETEMBRE

Aquest plenari, tot i que tenia caràcter extraordinari, va resultar pràcticament de tràmit, atès que el tema més significatiu era el de la proposta de bases de selecció de dos peons de manteniment i tots els grups manifestaren la seva aprovació.

L'única divergència de criteris d'aquesta sessió va tenir lloc quan es tractà el tema de l'augment del preu de les tombes, augment proposat per l'equip de govern i que va ser considerat il·lògic per part de l'oposició del P.P., motiu pel qual els regidors populars es varen abstenir a l'hora de la votació, no sense abans recordar a la majoria el seu desacord, ja manifestat, tant amb la ubicació de les tombes com amb l'adjudicació de l'obra. Finalment i gràcies als vots de PSM, PSOE, CDS i Grup Mixt s'aprova fixar els preus de les tombes en 350.000 pessetes a pagar en dos terminis. Per cert, hem tengut notícies de que, en el moment d'escriure aquestes línies, de les deu tombes noves ja estan venudes pràcticament totes.

Altres temes tractats foren les sol·licituts per a 1991 del Pla d'Obres i Serveis del CIM, demanant la segona fase de la construcció de la Residència de Cas Metge Rei pressupostada en 33.722.496 pts, 75 per cent d'aportació del CIM i el 25 de l'ajuntament i insistir en que al 1991 s'iniciï el Pla quadriennal d'inversions per a obres d'infraestructura hidràulica i clauveram. També s'aprovà la sol·licitut per al 1991 del Pla d'equipaments esportius del CIM, que degut a l'estat de conservació del Camp Municipal d'Esports es decidí sol·licitar el manteniment de les instal·lacions esportives i el tancament del Poliesportiu i reparació de l'entrada. Amb dues propostes s'aprovaren per unanimitat.

PLENARI DEL 9 D'OCTUBRE

Novament amb caràcter extraordinari es reuní el consistori en sessió plenària per a discutir com a tema principal el plec de condicions per a la realització de les obres de la primera fase de la Residència per a la Tercera Edat de Cas Metge Rei.

Resultà que aquest plec de condicions proposat pel govern de la majoria nacionalista-socialista-centrista-mixta (Jesús i que manifestaren els representants de l'oposició conservadora. Aquest desacord va consistir en què el Partit Popular considerava incorrecte que poguéssin concórrer a l'adjudicació empreses del tipus «C» (tal i com proposava el govern municipal), considerant que s'havia de restringir la possibilitat de

presentar-se a empreses del tipus «E». Resulta, per entendre'ns, que les empreses amb la qualificació «E» són les de major capacitat econòmica, mentre que les empreses que només arriben a «C» són empreses més modestes quant a volum i envergadura. El govern de la majoria, amb el batle «Mateu Morro al front, trobava que d'empreses del tipus «E» n'hi ha molt poques a Mallorca i que restringir a empreses d'aquesta categoria la possibilitat de presentar-se a les obres de Cas Metge Rei significava deixar fora a moltes empreses que podien presentar unes condicions favorables per al Municipi. Però el Grup Popular insistí en que l'ordenament jurídic era taxatiu en el sentit de què els projectes com el de les obres de la Residència per força només podien adjudicar-se a empreses del tipus «E» i que l'Ajuntament no havia d'anar contra la llei. Finalment, considerant la majoria que no eren ajustats a la realitat els arguments de l'oposició, es va aprovar el plec de condicions proposat amb l'abstenció dels populars.

PLA D'ACTIVITATS CULTURALS

L'Ajuntament ha posat en marxa un pla d'activitats culturals per a la tardor de 1990. La primera d'aquestes activitats és el curset de cuina del que en donam cumplida informació a un altre apartat d'aquest número de «Coanegra». Però està previst organitzar també, segons vàrem sebre de fonts municipals, altres esdeveniments com és ara una exposició de diapositives narrant l'aventura del nostre paísà Biel Ordines a la muntanya africana del Ruwenzori, una recerca i posterior exposició de bolets acompanyada d'una explicació per part d'uns experts, un curs de llengua catalana, i altres que suposam seran anunciades oportunament.

REORDENACIÓ DE L'ESPAI PÚBLIC DE L'AVINGUDA JAUME III

Ens cridà l'atenció el fet d'haver-hi entre les comunicacions de la batlia del plenari de dia 27 de Setembre un encàrrec a l'oficina d'arquitectura «Denario Estudio C.B.» d'un projecte de reordenació de l'espai públic de l'avinguda de Jaume III, més popularment coneguda com a avinguda de l'hort de ca'n Mates. Pel que sembla, l'Ajuntament està decidit a emprendre els treballs d'acondicionament d'aquest indret, cosa bastant necessària perquè actualment té un aspecte una mica trist.

PERRUQUERIA D'HOMES

CA'N MOREI

AL SEU SERVEI

Paborde Jaume, 13

magatzem de materials de construcció

GAMUNDI

Gabriel Mesquida, 1 - Tel. 62 02 30

BON INICI PER A LA DENOMINACIÓ D'ORIGEN BINISSALEM

Bon inici ha tengut la denominació d'origen, en el seu primer any la verema ha estat d'una excel·lent qualitat, qualitat poques vegades superada encara que per compensar-la hi ha hagut una mancança en el número de kilos, no arribant a extrems alarmants emperò sí per davall d'una mitja normal.

El preu de la verema en denominació ha estat de quaranta vuit pessetes kilo més l'iva, que en cas dels pagesos acollits al règim especial, es converteix en gaire bé cinquanta pessetes, en canvi el preu dels no inscrits ha estat bastant més baix; encara que no disposam de dades totalment fiables, podem parlar d'un vint a un trenta per cent menys, cal mencionar també, importants partides de rem venudes fora de la comarca, sobretot a Felanitx.

Són molts els santamariers que han inscrit les seves vinyes i en canvi pocs, només dos, els qui han inscrit els seus cellers (Can Soberano i can Cerdó). El perquè d'aquest fet és bo d'explicar, els productors que venen la verema en fresc, els hi ha convengut inscriure's, per si a cas i per poder vendre la verema als cellers inscrits i interessats en fer vi denominat. És significatiu que Franja Roja fes una campanya informativa, perquè el pagesos s'apuntassin diguent que ferien dos preus (inscrits - i no inscrits) i finalment optaren per no comprar verema no denominada, això vol dir que en un principi tenien por de que la gent no s'apuntés i finalment veren la resposta favorable i optaren per només fer vi denominat.

Per altre banda els cellers santamariers escolten els dos ja anomenats no els hi ha interessat, ja que són més autònoms i no han vista cap o quasi cap avantatge ans al contrari, els inconvenients que es puguin derivar d'un major control, també cal dir que la denominació pot funcionar perfectament en vins a granel, emperò no pareix que sigui per aquí que vagin els tirs, i també pot conviure perfectament en vins no inscrits.

Per tant, l'interés que tenen els cellers de venda a granel no és molt, clarament diferent dels embotelladors com son: can Ribes de Consell (que ja fa uns anys que ha començat a em-

botellar i envellir algunes partides) Franja Roja i son Roig de Binissalem. Aquests cellers han vist la denominació com un trampolí, com una plataforma difusora i propagandística dels vins de la comarca.

Al mateix temps, impedeix als embotelladors, importadors de vi foraster, d'usar terminologies semblants a la de la denominació, perjudicant-los així en benefici dels inscrits.

No és molt fort el que acab de dir i la mostra la tenim a la darrera celebració de la festa des vermar, a on tots els cellers col·laboradors i organitzadors de la Festa, dels altres anys s'han retirat intentant boicotejar-la i aixó que molts d'ells són fundadors i duien més d'un quart de segle fent-la.

CONSTRUCCIONS

MATEU GARCIA LLINAS

Cuartel, 1º, nº. 12 (Camí de Coanegra)
Telèfon: 62 08 83

GALERIA CA'N BRAHÓ

MARCS
QUADRES
MOTLURES

Quarter Vº
Tel. 62 01 26

NIELS NORGAARD

DENOMINACIÓ D'ORIGEN

EXTENSIÓ DEL CULTIU D.O.

NEGRE

<i>Manie Negre</i>	183 he.
<i>Callet</i>	25 he.
<i>Valent Negre</i>	4,5 he.
<i>Monestrell</i>	2 he.
<i>Altres</i>	11,5 he.
	----
	226 he.

BLANC

<i>Prensal blanc-moll</i>	30 he.
<i>Parellada</i>	4 he.
<i>Macabeu</i>	1 he.
<i>Altres</i>	8 he.
	----
	43 he.

CONJUNT

<i>Negre</i>	226 he.
<i>Blanc</i>	43 he.
<i>En formació</i>	37 he.
	----
	306 he.

LES DADES DE LA D.O.

La d.o. actualment consta de cinc cellers inscrits dels quals només tres embotellen. Els inscrits en quant a la vinya són vuitanta-dos dels quals la majoria són santamariers. Es calcula que s'han inscrit, ja al primer any, més de la meitat de la superfície actual, en concret són tres centes sis hectàries.

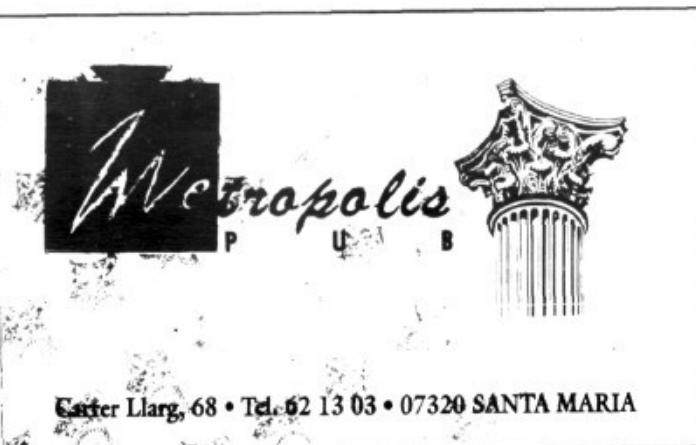
Santa Maria és el poble amb més hectàries, seguit de Binissalem i després Sencelles (en les vinyes quasi bé totes a Binissalem) enguany, sempre fent referència a les inscrites a la d.o., ja que de les demés no en tenim dades, s'han recollit 840.000 kgs. de verema, molt bona, amb un rendiment mitjà per hectària de 3022 kgms./he. encara que hi ha molta d'oscil·lació entre diferents finques.

A la darrera reunió de la junta de la d.o., és va acordar la quota contributiva per part dels productors de rem, és de 750 pts. per hectària i serà descomptat al propi celler, en el cas de verema venuda.

Al gràfic superior no hi figuren les vinyes en formació. I es pot apreciar que en número de he. de Binissalem és molt similar al de Santa Maria, això és degut, a que a Binissalem gaire bé tothom, està inscrit, no passant el mateix a Santa Maria.

EXTENSIÓ DE CULTIU PER MUNICIPIS

<i>Binissalem</i>	78,66 he.
<i>Consell</i>	34,51 he.
<i>Sta. Maria</i>	93,43 he.
<i>Sta. Eugenia</i>	5,23 he.
<i>Sencelles</i>	57,41 he.

Carter Llarg, 68 • Tel. 62 13 03 • 07320 SANTA MARIA

DENOMINACIÓ D'ORIGEN

JOSEP CARRETERO, ENGINYER DE LA D.O.

En Josep Carretero és l'enginyer encarregat de dur endavant la d.o. Ens hem posat en contacte amb ell per tal de que ens digués el que fa i té previst fer la d.o.

-S'ha inscrit molta de gent?

-Enguany, fins el darrer moment hi ha hagut inscripcions, fins ara en tenim vuitanta dos i esperam que amb el temps, cresqui el número.

-En quan al compliment de les normes i de la qualitat com ha anat?

-S'han respectat tots els rendiments establerts i les graduacions han estat òptimes; he de dir que hem topat amb un bon any per començar. També he de dir que hi ha una tolerància d'un 20% i de tres anys, per les varietats no permeses i que estan mesclades amb el cultiu protegit.

Després d'aquesta vereme hem d'esperar un vi excelent, ha estat una bona anyada.

-Quines són les tasques que fereu d'ara endavant?

-A més a més de les ja reglamentades d'anàlisi i control dels vins, hem de fer un cens de les vinyes de tota la comarca, així com un de la cabuda de les bodegues. A més a més, el proper mes de novembre es farà un curset de cata, dirigit

als associats, també se posaran unes plaques identificatives a les bodegues i abans del mes d'octubre de l'any que ve, s'han de haver realitzat eleccions per la formació del consell regulador que succeirà a l'actual, que és provisional.

-Hi ha qualche novetat en quant al reglament?

-No, emperò s'ha aprovat el cultiu de «Cabernet, Sauvignon i Chardonnay» a les Balears, emperò el Consell regulador considera que primer s'ha d'experimentar i si s'aconsegueixen resultats estadísticament positius es podran incloure dins el reglament.

-I de la pol·lèmica sorgida als diaris, sobre una possible creació d'un altre d.o.?

-Jo crec que és millor no entrar en pol·lèmiques. Són molts que ara s'afiquen en la d.o. la idea de fer una d.o. per tota Mallorca es tècnica i legalment inviable, en tot cas seria una denominació geogràfica.

BOUTIQUE

NOVA GENT

SANTA MARIA

CADA DUES SETMANES, RENOVACIÓ D'EXISTÈNCIES

DISSABTES HORABAIXA OBERT

Bernat de Santa Eugènia, 87 - Tel. 62 01 33

Mare Nostrum

SEGUROS

ANTONI OLIVER
AGENT

C/. Jaume Ferrer, 5

Tel. 14 00 35

SANTA MARIA

DENOMINACIÓ D'ORIGEN

CRONOLOGIA DE LA OBTENCIÓ DE LA D.O.

La sol·licitud de protecció per DO per als vins de la Comarca de Binissalem, data del 1973, efectuada pels productors de la zona a una visita al Ministre d'Agricultura.

El 1978, El Cap dels Serveis Tècnics del Institut Nacional de Denominacions d'Origen (INDO) visità la comarca. A l'estar -en aquells moments- l'elaboració en mans d'un únic Celler, se dificultava la creació d'un Consell Regulador en paritat de representació entre el sector vitícola i l'elaborador.

El 1984, un grup de viticultors i de vinicultors sol·licità a la Conselleria de Agricultura i Pesca la Denominació Específica.

El 20 de setembre de 1985, se publicà el Decret 70/1985 per el que es reconeix amb caràcter provisional la Denominació Específica Binissalem.

L'Ordre del 26 de març de 1986 del Conseller d'Agricultura i Pesca publicada al BOCAIB de 10 d'abril de 1986, designa al Consell Regulador Provisional de la Denominació Específica Binissalem.

Aquest Consell elaborà el Reglament de la Denominació Específica Binissalem, remès per la Conselleria al Ministeri d'Agricultura que no arribà a publicar-se. Degut a que el Reglament del Consell (CEE) 823/87 de 16 de març de 1987, estableix disposicions relatives als vins de qualitat produïts a regions determinades, inclou per a Espanya els vins produïts en DO o en DO Qualificada.

Al març de 1988, un grup representatiu de vinicultors i viticultors de la zona sol·liciten a la Conselleria d'Agricultura i Pesca l'inici de l'expedient per a la creació de la DO Binissalem.

Tant els Serveis Tècnics de la Conselleria com la Subdirecció General de l'INDO avaluen positivament aquesta sol·licitud.

El Decret 73/1989 de 6 de juliol, publicat al BOCAIB, reconeix amb caràcter provisional, la DO Binissalem. S'anomena un Consell Regulador provisional que redacta el projecte de Reglament de la citada Denominació d'Origen, després de constants reunions i comunicacions amb la Conselleria i l'INDO.

El Consell de Govern de la CAIB, en sessió celebrada el dia 14 de desembre de 1989 acordà aprovar el Reglament de la Denominació d'Origen Binissalem i del seu Consell Regulador. El qual es publicà el dia 8 de febrer de 1990 al BOCAIB. Una vegada remès a Madrid, per a la ratificació de l'INDO, aquest notificà la conveniència de realitzar petites modificacions. Una vegada realitzades les modificacions, s'havien d'aprovar pel Consell de Govern de la CAIB. Recentment fou aprovat el text definitiu i aprovat al BOCAIB 212 del 4 d'octubre de 1990. Per tant sols queda la seva ratificació i publicació al BOE.

Josep Carretero

EVOLUCIÓ DELS PREUS

Any	Preu litre vi	Preu Kg. rem	Jornal dona	Jornal home
1955	3,25	1,30	25	50
1960	5,50	2	50	120
1965	7	3,5	150	300
1970	10	4	250	500
1975	10	6	500	1000
1980	45	15	1000	2000
1985	70	32	1800	3500
1990	110	48	3000	5000

Aquestes dades en alguns casos són aproximades, ja que en un mateix any es troben varis preus, i en el cas dels anys 1975 al 1985 encara més, ja que es solia pagar segons la graduació.

S'ARC

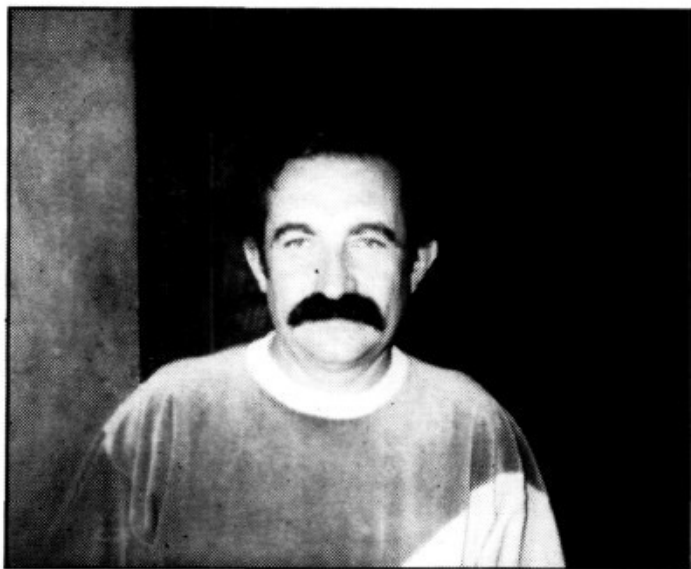
F O T O G R A F I A

Miquel Rosselló Amengual
Pl. Hostals, 22 - Tel. 14 01 05

DENOMINACIÓ D'ORIGEN

L'OPINIÓ DELS VINATERS

VINS RUBI

◀ En Bartomeu Rubi, creu que la Denominació d'Origen pot ser positiva, sobretot pels pagesos productors, denuncia emperò que respon a uns interessos concrets i d'una sola Bodega i no li veu gaire futur perquè no hi ha verema, ni perspectives de que augmenti la producció, ans al contrari, ara mateix, si a nosaltres ens interessas fer molt de vi tendriem seriosos problemes per trobar verema abastament.

No li interessa la D.O. ni li preoucpa, ja que ells tenen un altre mercat.

CA SA CONSELLERA

En Jaume Vich de Ca Sa Consellera, ha inscrits les seves vinyes al registre de la DO, emperò encara no el celler, que conta d'inscriure l'any vinent. Pensa que es molt positiu i que beneficiarà -probablement- a tots els sectors, com a mínim servirà per aclarir d'on és el vi i serà més difícil enganar a la gent amb vi foraster, donant al mateix temps un prestigi als cellers seriosos emperò, veu amb preocupació la davallada dràstica de finques dedicades a la viticultura, preveient que en un futur no gaire llunyà hi haurà una mancança de rem, la qual cosa frenaria l'expansió i consolidació de la DO.

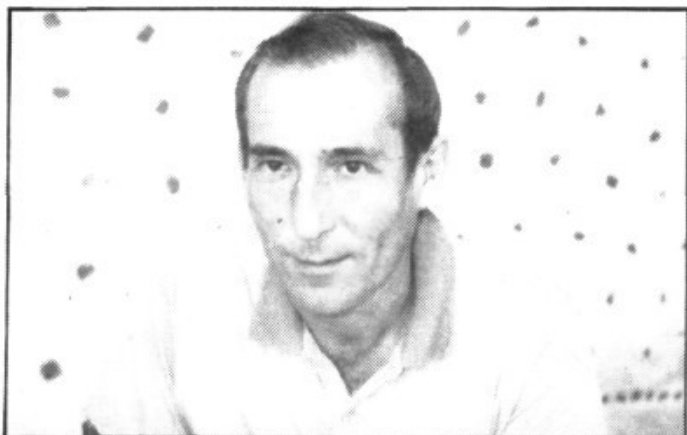

MIQUEL BARRERA

C/. de Sa Matança. Local C
07320 SANTA MARIA DEL CAMÍ
Tel. 14 02 79

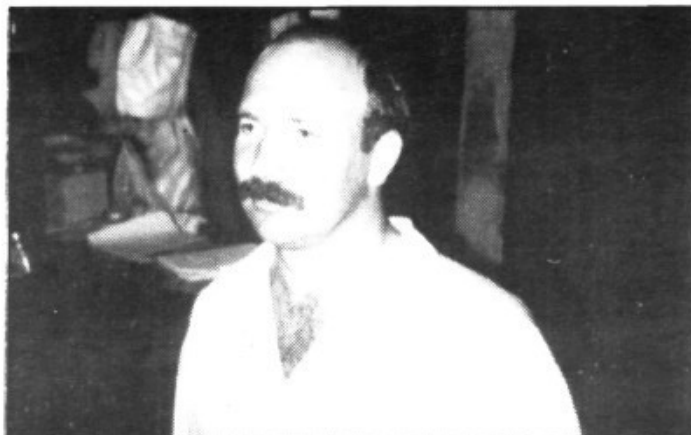
DENOMINACIÓ D'ORIGEN

ES CABÀS

En Joan Fiol també té les vinyes apuntades al registre, emperò de moment no hi té el celler, no ho veu molt clar i dubta de si serà o no positiu en un futur. No hi tendria cap inconvenient en inscriure el celler, però no hi ha vist cap necessitat ni tampoc cap avantatge.

CAN VINAGRE

En Sebastià Pastor de Can Vinagre, de moment no ha inscrit ni les vinyes, ni el celler, s'estima més esperar un poc a veure com pren tot això.

De tota manera no li fa cap gràcia que els de Binissalem haguin fet aquesta denominació, posant el seu nom i inclouent el nostre poble en lletres petites, i l'han posat perquè han de menester la nostra verema, que si no fos així no li haurien posat. També s'hagués pogut cercar un altre nom com Raiguer o zona alta que son més apropiats, emperò ja se sap a Santa Maria vermam i a Binissalem fan la festa.

CAN SOBERANO

En Bartomeu Canyelles de Can Soberano, considera que la d.o. és un avantatge pels qui tenen rem i sobretot pels qui el venen, ja que no els ferma gens poguent-lo vendre a qui vulguin.

El fet de que els cellers que compren verema estan obligats a comprar tot el rem a dins la comarca, revaloritzarà el rem d'aquí, de moment el preu ja ha pujat. Noltres hem inscrit les vinyes i el celler ja que ens protegeix dels comerciants camuflats que duen vi foraster.

CAN CERDÓ

En Bartomeu Mesquida de Can Cerdó mos diu que ells s'han apuntat per col·laborar, per defensar lo nostre, encara que no hi veu massa futur a l'agricultura, sigui rem sigui ametlla, tanmateix no hi ha successors, ni ma d'obra, emperò la d.o. pot tenir un bon futur en avantatges pels vinaters i pels pagesos que quedin que segur que seran pocs.

FRANCISCA CAÑELLAS: LA PSIQUIATRA VOCACIONAL

No és qüestió d'anar posant etiquetes a la gent, però és inevitable, a vegades, situar les persones dins un determinat contexte. Amb na Francisca em passa que no puc sostreure'm a la temptació d'evocar-la integrada a aquella generació de joves que als anys setanta conformaven el «Club Endavant», una entitat que, tot i ser hereva d'un anterior «Club Adelante», de fet significà una voluntat de trencament, una veritable revolució d'un sector de la joventut santamariera.

Na Francesca era de les més menudes d'aquell grup, i potser per això no va tenir una intervenció molt significativa en aquell moviment, però tenint en compte que gairebé es pot dir que d'aleshores ençà la protagonista de la nostra entrevista d'aquest número s'ha passat la vida fora de Mallorca, podem justificar la referència a aquella experiència que ja és història però les conseqüències de la qual encara perviuen. Ella, com d'altres de la seva generació, optà per seguir estudis universitaris, i també simpatitzà amb els corrents polítics d'esquerra, tret ben característic d'aquell grup, i encara probablement també xuclà altres aspectes de la filosofia del «Club Endavant» que degueren deixar la seva empremta en el seu tarannà.

Després vingué el xap d'anar-se'n a cursar els estudis de Medicina i Psiquia-

tria a Barcelona i a l'estranger que, amb breus intervals, ha durat pràcticament fins fa pocs mesos. Ara que sembla que el seu entorn és un fet, cumplits els trenta anys ens queda una Francisca dividida en dos: aquella que enyora gent apreciada de fora Mallorca, i aquella altra que dóna gust a la crida de l'illa, tantes vegades entossudida a no perdre els seus fills.

Però tan llargues absències en una vida encara breu la converteixen en un testimoni privilegiat dels canvis esdevinguts en la nostra vila durant la història recent. Canvis que, ella ho reconeix, han estat importants:

-A diferència d'aquells anys en que

jo estudiava el Batxiller, ara a Santa Maria la gent es mou, la gent s'apunta a tot, a curssets de cuina... a tot el que es presenti. Abans no era així, en aquells anys semblava com si la gent tengués por de mostrar-se, de sortir a rotlo. Ara hi ha associacions que fan coses, que tenen inicatives. En sis anys d'estar a fora he notat un canvi molt positiu en aquest sentit.

-Què és el que t'ha fet tornar?. Potser t'hauries pogut quedar a viure per França i guanyar-te les sopes allà...

-La terra estira... Tenc grans amistats a Montpeller i és cert que probablement hauria pogut desenvolupar la meva activitat professional a l'estranger però les

Sa Perxa

tota casta d' embotits,
formatges i patés
pollastres a l' ast

Tel. 62 11 17

LLORENÇ SANS

Reis Catòlics, 59 4.ª - 1.^a
Telèfon 24 68 74
Palma de Mallorca

Instal.lacions - Pressuposts
Reparacions

Instal.lacions BOMBES
SUMERGIDES

Carrer Casanovas, 21
Telèfon 62 06 02
Santa Maria del Camí

arrels pesen, i endemés hi ha un altre factor molt, molt important, i és que de la meua especialitat, que estudia els trastorns de la son, hi ha molt poca cosa feta a l'estat espanyol, de manera que hi ha tot un camí per encetar, cosa que, per cert, no serà gens fàcil.

(Quan hem arribat ens l'hem trobada treballant amb l'ordinador. Ja se sap que som a l'era de la informàtica i aquí el que no té ordiandor no es menja un «rosco». Ella reconeix que quan es posa a donar guerra a la tecla ja no hi ha qui l'aturi i que no se'n recorda ni de baixar a sopar. Es veu que aquestes màquines també són útils per això de la Psiquiatria. Gràfics, estadístiques, apareixen a la pantalla. Damunt una cadira, un impresionat munt de papers farcits de retxes en ziga-zaga crida la nostra atenció. No és el ritme cardíac del pacient, com podria semblar-li a un profà, sinó una representació de la dormida d'un pobre home que en tot lo dia no para de fer becaines perquè no s'aguanta dret de son. Una malaltia poc coneguda que és objecte, entre altres, de la dedicació professional de na Francisca)

-Això de voler fer de Psiquiatra ja ho duies a dedins quan anaves a costura a s'Escoleta?.

-Es veritat que ja de petita jo dia sovint que volia ser metge. De més graneta tenia clar que volia sobre que hi havia dins el cap de les persones. Em ve a la memòria que en algunes converses amb gent de la meua edat ja em plantejava qüestions com és ara la manera de formar-se el pensament en les

---

«Actualment, a Sta. Maria, es nota que la gent es mou».

---

persones. Això em va fer interessar primer per la Psicologia, potser en part influenciada pel fet de que en aquella època les Facultats de Lletres semblaven ser com a més divertides, amb una «moguda» més interessant. Però ben

aviat vaig comprendre que allò que a mi em motivava principalment era el meu esperit científic, i a partir d'aquí les meves preferències es decantaren cap a la Psiquiatria, raó per la qual viagrar a Barcelona a estudiar Medicina.

-Vols dir que quan et posares a estudiar Medicina ja ho feies amb la intenció de convertir-te després en Psiquiatra?.

-Si. El que passà es que una vegada que em vaig haver posat a estudiar Medicina, em vaig aficionar també a la

---

«He tornat a Mallorca perquè les arrels pesen»

CERÀMICA
CAN BERNAT

TELÈFON 62 01 78

C/ BARTOMEU PASQUAL S/N
SANTA MARIA DEL CAMÍ

MIQUEL SANTANDREU

*Vespinos - Mobyettes
*Moto-serra ECHO
*Moto-cultor PIVA
*Vespa

Bernat de Sta. Eugènia, 126 - Tel. 62 00 77

Medicina en general.

-Tornem una mica enrera, que em sembla que feim massa via. Parla'ns una mica de la teva infantesa i joventut al poble.

-A partir de 6^a d'E.G.B., vaig cursar els meus estudis a Ciutat i recordo que per culpa d'això no tenia temps de fer amics a Sta. Maria, sobretot tenint en compte que els caps de setmana sovint m'en havia d'anar a fora amb els meus pares, fins que quan tenia devers quinze anys vaig renegar-me a passar dissabtes i diumenges a fora i vaig començar a fer amistats al Club Endevant.

-Què en recordes del Club?

«De petita ja volia sebre que hi havia dins el cap de les persones»

-Em sembla que marcà una época. Organitzàvem balls jugant a passar la granera... ens divertíem i es notava que hi havia ganes de fer moltes coses interessants relacionades amb el món de la música, la cultura i l'esplai. Vàrem montar alguns recitals «folk», que aleshores s'usaven molt, amb gent ben significativa com n'Ovidi Montllor, en Toti Soler, na Rosa León... Vàrem començar a editar la revista «Llet d'ame-tla», a aprendre ball mallorquí... Teníem moltes idees i molt bones, el problema consistia sobretot en que érem poc disciplinats a l'hora de dur-les a terme.

-Quins principis o quina filosofia animava al Club Endevant?

-La meua interpretació és que d'alguna manera suposava una herència del Maig del 68, que membres del Club ha-

vien assimilats a través del contacte amb ambients universitaris. Bàsicament consistia en un esperit revolucionari amb una bona dosi de romanticisme.

-Va ser sota aquesta influència que entraves a formar part de la llista d'Esquerra Unida a les municipals del 83?

-Vaig entrar a la llista sobretot perquè les faltava gent per completar-la i perquè, naturalment, combregava amb el projecte polític que representava, però en cap moment vaig plantejar-me d'anar a l'Ajuntament, sobretot perquè aleshores ja tenia el projecte d'anar a continuar els meus estudis a l'estranger.

-Com va ser que et sortí l'oportunitat d'anar a França a estudiar Psiquiatria?

-Va ser gairebé per casualitat. A través d'Ovidi Montllor, que havia viscut un temps amb un matrimoni de Montpeller un dels membres del qual era psiquiatra, vaig obtenir el contacte necessari per trobar feina allà i poder d'aquesta manera seguir els meus estudis a França. La veritat és que una vegada vaig ésser allà, tota sola en un país estranger, la cosa no em resultà gens fàcil perquè anava a estudiar psiquiatria en francès sense sebre una paraula d'aquest idioma.

-D'on venia aquest interès teu per anar-t'en cap allà?. Com així no seguires a Barcelona?

-França m'atreia. Tenia ganes de conèixer una altra cultura i un nivell de

---

«El Club Endevant heretà l'esperit revolucionari del Maig del 68. Era romàntic»

«Els francesos a vegades són xovinistes i creguts, però valoren l'amistat»

---

vida més alt.

-Et va decepcionar o va respondre a les teves expectatives?

-Potser una mica de cada cosa. Vaig trobar-me que els estudis estaven ben organitzats per a allò que jo volia, almanco de tot d'una. Després vaig veure que la Psiquiatria Biològica, que és l'aspecte que més m'interessa, estava més desenvolupada als països anglo-saxons. D'altra banda, vaig adaptar-me bastants bé als francesos i, de fet, hi ha coses que enyor, tot i que a estones es passen una mica de xovinistes i creguts. Quan els coneixes més afons resulten ser una gent acollidora que valora molt l'amistat. Ara mateix acabo d'arribar d'una setmana d'estança a Montpeller i he estat ben contenta de retrobar gent.

-Què és això de la Psiquiatria Biològica, explicat de manera que ho poguem entendre tots?

-En contraposició a la Psiquiatria basada en la Psicoanàlisi, hereva de Freud i Lacan, que es practica preferentment a França, la Psiquiatria Biològica passa més esment als aspectes físics, estudiant les alteracions bioquímiques que es produeixen. S'ha comprovat que si una persona pateix una malaltia mental, per exemple, aquesta circumstància comporta l'existència d'una alteració física al cervell.

-I això d'especialitzar-te en qüestions relatives a la son, com va sortir?

-Resulta que vaig estar dos anys a

Estudi
fotogràfic
Llorenç
Frontera

Plaça Hostals, 44

SANTA MARIA DEL CAMÍ

Tel. 14 00 52

fusteria

Bartomeu Canyelles Rubí

**TREBALLS DE FUSTERIA
EN GENERAL**

Bernat de Sta. Eugènia, 86 - Tel. 62 00 80

Lylle i a Brusel·les, treballant en un laboratori de son.

-Un laboratori de son?

-Si. S'estudia la son en els pacients depressius i s'utilitza la son com a mètode per al diagnòstic de la depressió.

«Les pastilles per dormir no curen l'insomni»

Estic treballant en aquest camp des del 86, si bé actualment compartesc aquesta activitat amb la meua feina a l'hospital Psiquiàtric de Palma.

-Això de la son sembla molt interessant. Quina mena de trastorns són els més freqüents apart de l'insomni?

-En realitat l'insomni no és un simp-

toma d'una malaltia, com pot ser la depressió o l'ansietat. D'altra banda, el trastorn que consisteix en tenir massa son és poc conegut entre la gent perquè tradicionalment no s'ha considerat com una malaltia. Durant molts d'anys i encara ara, els individus que se dormen cada dos per tres són tenguets simplement per vagos, sense que hi hagi una consciència extesa de que pateixen un problema. Ells mateixos no van al metge perquè no saben que lo seu és una malaltia. Una senyora ho descobrí als setanta anys llegint una revista divulgativa, que ella durant tota la vida havia sofert una alterció de la son que pot ser objecte de tractament per part de la medicina.

-Què en penses de les pastilles per dormir?

-Que no curen l'insomni.

-Es veritat això de que tothom hauria de dormir vuit hores cada dia?

-Es una mite. Això de les vuit hores no és una norma que sigui bona per tot-

«La migdiada no ha de durar més de mitja hora»

hom. Cada persona és diferent: hi ha gent que li basta dormir cinc hores i n'hi ha que en necessiten deu. Tant un cas com l'altre es poden considerar com a normals.

-I d'aquesta costum tan mediterrànea que és la migdiada, que m'en dius?

-Que està molt bé, perquè s'ha demostrat que el cicle de posar-se a dormir coincideix amb l'hora de fer la migdiada. Però amb una condició: si volem que sigui profitosa la dormida de després d'haver diant no pot superar els trenta minuts. Entra deu i trenta minuts és el temps ideal, no més.

-Vivim en un món que potencia els trastorns mentals, o no hi ha res a veure?

-Es mal de dir. Això sí: tenc la impressió que la gent abans era més sufrida, tenia una major capacitat per a patir. Actualment la gent tolera molt malament el fet de patir trastorns.

-Per acabar una pregunta típica, potser fins i tot tòpica de fer a un psiquiatra: On es troba la línia de la bogeria?

-No és que hi hagi una línia precisa entre la salut i la malaltia mental, però joestic d'acord amb aquells que situen la línia en base a un criteri de sofriment: quan una persona sofreix o fa sofrir als qui l'envolten a causa d'un trastorn, podem dir que és un malalt que necessita tractament.

Texte: Joan Serra Mercadal

Fotos: Rafel Pizà Ordines

Tallers d'Automòbils

Martín Cañellas Ferrando

REPARACIÓ DE AUTOMÒBILS EN GENERAL
—ESPECIALITAT EN RENAULT—

TALLER
AUTORIZAT

VENDA
D'AUTOMÒBILS

Bernat Sta. Eugènia, 71
(Ctra. d'Inca)

Tel. 62 06 74 SANTA MARIA DEL CAMÍ

passatemps
articles per a esports

futbol, bàsquet,
tenis, pesca...

Marqués de Fuensanta, 35
07320 SANTA MARIA (Mallorca)

A LA VELLESA

Glosat que havia de ser recitat a l'Homenatge a la Vellesa d'aquest any, i degut al mal temps regnant no es pogué fer, us l'oferim complet.

Avui vos dedicam festa
amb alegria i amor
de vosaltres som servidor
es meu natural a això se presta

Pens i crec que vos heu preguntat
un any perquè no es fe
però jo contestar-vos no sé
perque no som des Patronat.

Olvidem lo passat
i visquem avui lo present
i perdonau aqueixa gent
que no ho feren per maldat.

Dins el poble la vellesa
ha de ser model de convivència
els hem de tractar en consciència
és un fruit de la naturalesa.

A dins jo, lo que més sent
es enveja i alegria
tothom hauria d'arribar en aquest dia
amb salut i ben content

El vellet ha de tenir alegria
si té salut i paciència
no hem de pensar només en la herència
quan arriba el darrer dia

Amb amor i carinyo l'hem de tractar
i corregir si va equivocat
no perquè vellet hagi tornat
els hagin d'oblidar

Mos ha fuit molt l'amor
i augmentat altre cosa
a alguns es vellets mos fan nosa
essent fruit de sa seva llavor.

Molt d'apreci i d'amor
mos han dedicat a s'infancia
dins sa misèria o abundància
sempre mos donaven lo millor.

Tenien bastants d'infants
per surar-los s'esforçaven,
per ells es descompensaven
tant si eren petits com grans

Amb ses meves contarelles
des seu treball i joventut
mos parlaven de «s'aumut»,
de «cavaions» i «barcelles».

Si es vellt era d'ofici
segur que era artesà
sa feina, la feien a mà
a base d'esforç i sacrifici.

Crec que es necessari
es vellet per sa convivència
ensenya molt amb experiència
jo d'això som partidari.

Altre temps sense pensió
estaves ben respectat
i ara hem arribat
que per tu a casa no hi ha recó.

Els hem de respectar i estimar
i a ells fer-los companyia
les veurem amb més alegria

si amb ells volem estar.

Si ara s'ha posat de moda
a sa residència dur-los
es perque volem esser senyors
a jo no m'agrada tal cosa.

Si els haguessim predicat
aquest final tant solitari
a qualsevol haguessin fet contrari
dient-li, te'n vas des cap.

Fills i filles pensau-vos-ho bé
als vellets no abandoneu
i quan vellets vosaltres sereu
trobareu qui vos farà bé.

En tendreu remordiment
si de veres teniu cor
això no duu res de bo
als vellets tractar malament.

Tal faràs, tal cobraràs
diu una antiga lliçó
tracta'l i cuida'l amb amor
i no te n'empenediràs.

Si té mala convivència
o no té qui el pugui servir
ha de fer el seu camí
i acudir a una residència.

Es vellet que està internat
si des familiars no té visites
es passa hores ben tristes
encara que estigui ben tractat.

Rafel Estarellas
Octubre del 1990

MAGATZEM DE MATERIAL
DE CONSTRUCCIÓ

JOAQUIN ESTESO

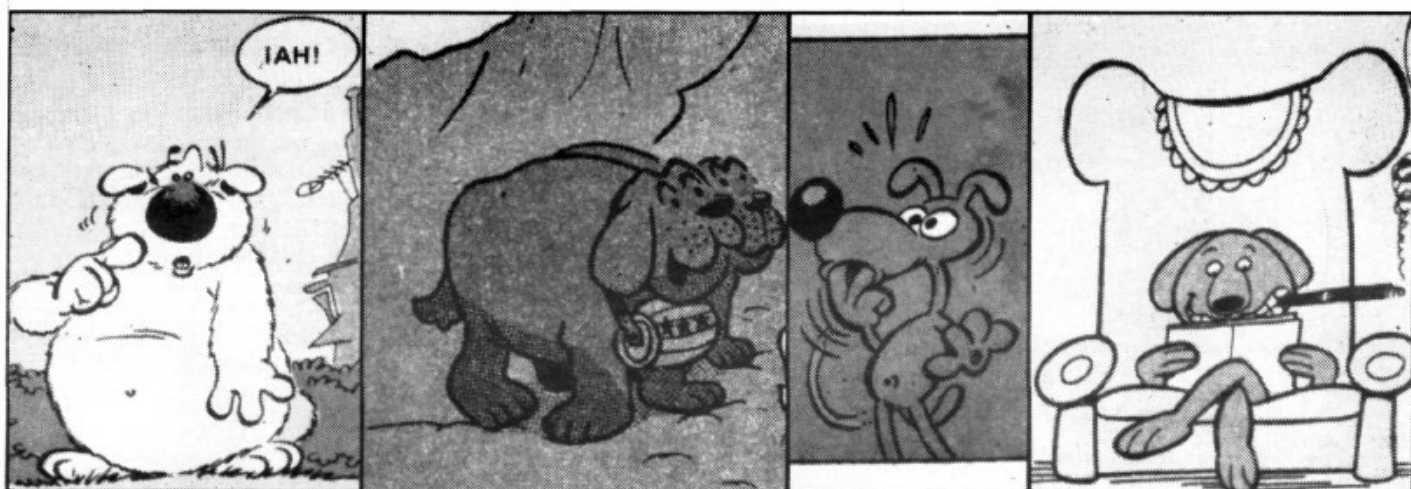
CARRER DE L'ESGLÉSIA

CONFECCIONS

VICÈ

MODA JOVE

VIDA DE CANS

A l'hora de posar noms a cans i cusses, n'hi ha per a tots els gusts. I si no ho creis, passau llista als noms dels cans de Santa Maria.

N'hi ha que tenen noms de ca d'aquells de tota la vida: n'hi ha vuit que nomen Tom, tres Tobies i tres Bobis (encara que algú propietari escrigui Bobby, que queda com a més bé), un Sultan, quatre Lindes, dos Polín i tres Xispes, a més d'una espira, en versió normalitzada. Són noms ben bé de ca, com també ho son Boni, Bolín, Pipo, Polita o Pitusa.

Un nom que també té molt d'èxit entre la població canina és Negre (o Negro, segons els casos): n'hi ha sis; i sense sortir de l'espectre colorístic trobam noms com Fosca, Ros, Rosset, Rotja o Blanca.

A segons quins cans val més no acostar-s'hi, si els hem de jutjar pel seu nom, perquè ben segur que mosseguen fort, com els quatre León, en Tigre, n'Atila o en Valent. En canvi d'altres suggereixen qualitats molt diverses en el seu nom, com Menut, Prim, Llamp, Fletxa, Busca, Barrufet, Patufet, Bandido, Xato o Chiquilín.

Es veu que el llenguatge i la memòria no deuen ser qualitats molt pròpies dels cans, i que deuen tenir mal de fer aprendre paraules llargues. Per això molts tenen el nom d'una sola síl·laba: Tim, Truc, Trui, Joc, Boy, Drac, Quit, Sam, Rut, John, Maix, Dick, Max; alguns d'ells que sonen com a de pel·lícula estrangera, com també Sara, Sandra, Karla, Elza, Tommy, Connie, Terry, Rocky, Piter, Melina o Marilín. D'altres sembla que siguin castellans: Pancho, Lucas, Currito, Quinto o Rodrigo. I finalment hi ha aquells noms de gent tan mallorquina com Tòfol, Trudis o Tomeu.

Hi ha noms de cans que ens recorden aquells tan veciadets que solen tenir les senyores fines: Cuqui, Candy, Sindy, Luly, Sissi, Bambi, Lobi, Tachy, Pitúsín, i alguns fins i tot amb títol nobiliari, com na Princesa, més d'un d'aquests segurament te una canastreta per dormir i du posat un floquet, i menja croquetetes selectes, perquè no li agraden els roïsos del dinar.

En canvi n'hi ha d'altres que tenen noms d'aquells que sembla que van en quatre o en dos cavalls, i que són amants de la natura, així com una mica «verds-progrés», són les

Murtes, Xaloc, Boira, Llamp, Estel, Núvol o Mora. Això del firmament es veu que hi pega bé als cans, perquè també tenim tres Estrelles i quatre Llunes.

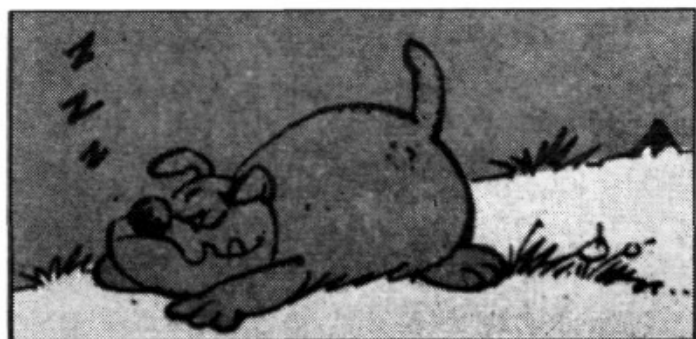
Hi ha cans famosos que es veu que tenen parents a Santa Maria: Milú, Snoopy, Copito o Boomer. En canvi no en tenim cap ni un que sigui Rin-Tin-Tin, Lassie o Treski, i és que el temps no perdona.

No seria mala idea emparellar-ne segons quins. Als dos Jackies les podriem presentar les dues Nuca; i també seria divertit ajuntar en Ringo (que segur que du melena de Beatle) amb na Madonna, a veure com sortirien els quissos. Entre tots podrien fer un programa de televisió, en el que no hi serien de més en Yupi o na Chita.

N'hi ha alguns que sembla que en lloc de nom tinguin llinatge, com en Veny i en Sans, i algú altre només nacionalitat, com en Belga. D'altres deuen tenir avant-passats a l'Àfrica: Kenia, i Kimba; o a la Xina: Chin, Chulín.

I ja per acabar, en trobam uns altres que no ens podem imaginar com deuen ésser, i que només els seus amos deuen sebre perquè tenen noms com Anca, Breska, Buitre, Coca, Circan, Figura, Kina, Leika, Nayka, Mingus, Tevi, Toyte, Troll o Yosi. I amb aquest ja hi són tots. Si el vostre no surt, potser l'hem deixat per descuid, o tal vegada (més probablement) és que enguany no l'heu duit a vacunar a Santa Maria, com na Nusca.

M.V

PERRUQUERIA

EMOLIENTS CAPIL·LARS

Els emolients capil·lars, són cosmètics que tenen com a finalitat ablanir i donar flexibilitat al cabell.

Composició. Estant formats per a una base de greix, a la qual s'hi poden afegir d'altres productes actius com extractes vegetals, vitamines, etc. Per tant contenen: una base de greix i aditius.

Bases greixoses: que poden ser d'origen vegetal, animal o mineral. Animal, greix d'os, d'oca, lanolina de mèdula de bou. Vegetal, olis d'oliva, de rici, greix de cacau, de coco,,. Mineral: hidrocarburs, com vaselines i parafines, ceres.

Aditius. A la base de greix se li podem afegir aditius com vitamines, hormones, extractes vegetals, etc.

Preparació. La preparació es realitza en dues fases,. En primer lloc es prepara el vehicle oliès en fred o en calent. Després s'hi afegeixen els aditius: perfums, colorants, productes variis.

Característiques. Han de ser incolor, blancs o molt clars. Sense olors ni àcids lliures per evitar el seu procés d'enranciament. El seu poder greixós depen de la afinitat que existeixi

entre la base de greix i la composició de la secreció sebàcia.

Brillantines. Serveixen per donar brillor al cabell i mantenir-lo ordenat. Tenen una base greixosa mineral i aditius.

Hi ha varietats de brillantines, des de líquides, sòlides, pastoses i pressuritzades -en pot aerosol-.

Miquel Sastre
Perruquer

VINS RUBI
ELABORACIÓ PRÒPIA

Celler:
Bartomeu Simonet, 4 - Tel. 62 00 68

COMUNICAT DE LA BANDA DE MÚSICA

AMB MOTIU DE LA FESTIVITAT DE LA PATRONA DEL MÚSICS, SANTA CECÍLIA, LA JUNTA DIRECTIVA DE LA BANDA, EN COL·LABORACIÓ AMB L'AJUNTAMENT, HA ORGANITZAT ELS SEGÜENTS ACTES, QUE ES CELEBRARAN, SI DEU HO VOL, EL PROPER DIA 25 DE NOVEMBRE

* A LES 10 H. MISSA SOLEMNE A L'ESGLÉSIA PARROQUIAL

* A LES 11 H. CONCERT A CÀRREC DE LA BANDA, A LA PLAÇA DE LA VILA

QUEDAU TOTS CONVIDATS

L'AJUNTAMENT INFORMA

CURS DE FLOR TALLADA

Jove, si tens interès en formarte, l'Ajuntament de Santa Maria en col·laboració amb l'INEM, realitzarà el pròxim mes de Novembre un curs de FLOR TALLADA.

Inscriu-te quan antes a l'Ajuntament o en la teva Oficina de l'INEM, ja que la selecció se farà en breu.

Per a la inscripció has de presentar fotocòpia del Document Nacional d'Identitat, la targeta de desempleo i el certificat d'Escolaritat.

- Rebràs una Beca de 572 pts. diàries si ets menor de 25 anys.
- Si ets major de 25 anys i tens una antigüetat d'un any inscrit a l'Oficina de l'INEM, rebràs un ajut equivalent al 75% del salari mínim interprofesional (37.507 pts.)

En els dos casos si ets d'un altre municipi rebràs una Beca per Transport de 891 pts./dia.

AJUNTAMENT DE SANTA MARIA DEL CAMÍ

FORN - PASTISSERIA

BOVER

CA'N BLANCO

Carrer Llarg, 58
Tel. 62 12 08

ANUNCIS BREUS

-Venc 4L groc PM-X, revisió ITV passada, en molt bon estat. Tel. 62 03 62.

-Es ven Caravana Kiaus, model Sudwind 490 TF, molt nova, pocs mesos, i varis extres. Telefonar els cap-vespres al 20 21 55.

-Venc Peugeot 505, PM-V ex-taxi, telèfon 62 12 20.

-Venc Renault 6 en bon estat, acabat de mandrinar, revisió ITV passada, 100.000 pessetes. Telèfons 62 03 02.

-Venc bicicleta de dona. Marc G.A.C. Model TURIN (quatre pinyons). Tel. 62 11 82.

-Es necessita al·lota estudiant per guardar infants, dues hores diàries de 8 a 10 del matí. Informació carrer Rosari n° 42 baixos, horabaixes.

Per publicat anuncis breus, posau-vos en contacte amb la redacció de Coanegra al carrer Batle Bartomeu Simonet, 5; o directament als membres de l'equip de redacció.

CAIXA DE BALEARS
"SA NOSTRA"

L'ILLETA DE CAN MIG (i III)

EPOCA MODERNA

Durant el segle XIX, Can Mig i Can Millo tingueren la millor temporada. Dels carros que traginaven mercaderies sabem que els conductors tenien la mala costum de fer el trajecte entre la Ciutat i la vila d'Inca i viceversa, adormits dins el seu carruatge amb tota tranquil·litat; però quan dugueren a Mallorca els primers automòbils, la cosa mudà de bon de veres. Aquells carros de foc, com los deien, los feien desxondir prontament. Les bèsties s'espantaven, i moltes se giraven a l'endarrera i els conductors adormits se despertaven de seguit. També tenim una nota molt curiosa de abans dels vehicles motoritzats. La publicà a l'any 1864 el «Diario de Palma» i diu lo següent: «Seria conveniente se multara a todo conductor de carro que se durmiera dentro del carruaje. Hace unos días ocurrió que dos carros salieron de Palma hacia Inca y al llegar a Santa Maria las caballerias dieron la vuelta; a las seis de la tarde se admiraban los conductores de encontrarse de nuevo frente a la Puerta de San Antonio». Dita porta encara existia per que no havien enderrocades les murades totalment. La causa d'haver-se girades la cavalcadures de dita carros hi ha tradició que fou que uns joves santamariers, per donar una lliçó als conductors agafaren les mules per son cabresta i les feren dar la volta cap a la Ciutat. Això se repetí altres vegades, per que al arribar vora Can Mig, si hi havia altres carros aturats, s'aturaven les mules i ocasionaven molèsties per tenir els carreters adormits.

LA TEMPORADA DARRERA

Els quinze darrers anys de l'existència de Can Mig, la casa fou administrada per l'amo en Joan Parets Serra de la nostra vila. Durant aquells temps el casal tingué molta importància, no solament per la capacitat d'aquell immoble, sino també per la bona direcció del qui la regentava. La taverna fou la principal dels Hostals, la concurrència de persones del poble i la de viatgers que amb sos carruatges s'aturaven per fer descansar les bèsties, era constant. A tal establiment se poria prendre tota casta de licors i bons vins de les vinyes santamarieres que gosaven de bona anomenada; menjar també ensaïmades i fins i tot dinar i sopar si era precis. L'amo en Joan i la seva madona sabien atènyer als visitants amb tota amabilitat. Allà,

també tenien altre personal per millor tractar als visitants. Al pis de la casa hi havia un saló bastant gran amb un escenari on se representaven comèdies, ja per aficionats del poble, ja per companyies vingudes de Ciutat.

També se daren sessions de gloses per aficionats santamariers que n'hi havia bastants. També hi vingueren de altres viles, entre ells en Capellà, d'Algaida, molt anomenat. Ademés de les representacions teatrals. També pels darrers dies se celebraven balls típics i d'aferrat. Els músics foren molts anys el conjunt nomenat «Los siete Juanes», per que els components tots ells nomien Joan. Entre ells recordam en Joan Ramis Llull, que més tard fou el saig del poble i el seu fill Joan; altre li deien en Joan Xinaino, i així fins completar el nombre de set. També hi hagué representacions de teresetes, espectacle per nins molt interessant.

Als baixos de la casa estava un bon billar. Al escenari una vegada hi anà un ventriloc que portà unes figures d'homes i de dones que se movien mediant un mecanisme i entretenien molt als presents. Amb tot això el poble estava ben servit, ja que no se coneixia encara la radio ni tampoc la tele, que estaven per inventar-se. Els dissabtes als vespres solia haver cant flamenc.

El públic santamariers acudia també per parlar de política i dels esports. Se criticava l'actuació dels governats, però sens exaltació. En canvi el deport de la bicicleta estava sempre damunt el taurell, com deien, ja que el qui foren grans campions n'Andreu Canals i sobre tot en Joan Gelabert, que guanyà els majors premis de Mallorca i d'Espanya. La temporada en la qual prenién part els anomenats especialment durant els campionats de la volta de la nació nostra, el giro d'Italia i el tour de France, se transmetien les notícies per radio, que allavó ja estava a l'abast de tothom, però especialment a can Mig, dels Hostals, i a can Beia de la vila. Quan gonyava en Gelabert el rebien amb entusiasme molt emotiu, al retornar al poble.

També a can Mig s'hi posà una carneceria. Aquella casa tenia lloc per tots els esdeveniments. El carnicer fou en Rafel Comes, de can David. Quan enderrocaren la finca, hagué de cercar altre part on posar-la. La traslladà al local de la església del convent, on encara s'hi troba. Casi tots els detalls que queden consignats els dec als germans Mn. Miquel Parets Serra, missioner actualment a Burundi, i a son germà Mn. Joan, rector de Sineu, que passaren la joventut a can Mig, per ésser fill de l'amo en Joan Parets Isern i la seva muller Maria Serra.

L'ENDERROCAMENT

L'enginyer de O.P. don Miquel Fortesa Pinya comunicà a l'Ajuntament que el ministre desitjava adquirir el casal de can Millo i el de can Mig per regularitzar el tràfic de vehicles per la carretera. Dit ministre i el senyor Fortesa desitjaven que el gast de compra i de enderrocar l'edifici se pagàs per mitat l'Estat i la Corporació municipal. Dia 8 de setembre arribà dita proposta al batle del temps de la República, que era don Miquel Nigorra. L'Ajuntament estigué conforme i així ho comunicaren al cap de O.P. senyor Fortesa. Passaren uns anys i no se feu res ni per part del Ministeri ni per la nostra Corporació Municipal. Al arribar el Moviment Nacional, se reproduí per part de O.P. aquell assumpte. Al entrentant O.P. sol·licità del nostre Ajuntament posar doble direcció: que els vehicles que anaven a Inca seguissin la carretera i els que de Inca se dirigien a Palma que prenguessin el carrer junt a l'illa anomenat de Sóller. Així se resolgué el problema. Als 5 de gener de 1940 se rebé a l'Ajuntament altre nota de O.P. demanant que la corporació ratificàs lo que en temps de la República havien acordat de pagar per iguals el cost de compra i demolització de l'illa. Se contestà: «Que habiéndose establecido la doble dirección, el peligro de accidentes ha desaparecido, por lo que el Ayuntamiento acuerda no ver la necesidad de modificar la expresada trave-

sía». Dia 4 de abril següent arribà altre comunicat de O.P. diguent que se volia fer l'enderrocament de l'illa. Dia 23 de maig se resolgué comunicar a O.P. que «El Ayuntamiento no puede contribuir a los gastos de expropiación ni de derribo de dicho inmueble por carecer de fondos, debido a su situación económica «El Consejo de Ministros en 21 de septiembre de el referido año resolvió la expropiación de la casa por via de urgencia», aquesta fou la darrera nota que rebé la Corporació Municipal.

L'EXPROPIACIÓ

L'illa era propietat de don Miquel Torrens Busquets. Quan morí la finca passà a la seva filla, donya Antònia Torrens Calafat, la qual contragué matrimoni amb don Nicolau Tous Torrens. Més tard els seus bens passaren als descendents, entre ells donya Isabet Tous Torrens casada amb don Bartomeu Villalonga, propietari de Son Hugo del terme de Ciutat. O.P. feu gestions de compra amb dits propietaris de Can Mig, i convingueren que el preu seria de 150.000 pesetes. No sabem el preu que se donà per Can Millo, però és de suposar que seria per l'estil. Així quedà expropiada l'illa. Tenia prop de trescents anys d'existència.

En dita compra també hi anava compresa les estables, on se gordaven les bèsties dels

carruatges i de les diligències. Dites estables les adquirí el posader de Can Mig Joan Parets Isern, que les transformà amb un bon establiment de cafè o bar. Més tard va vendre dit establiment, a Melsiòn Vich el qual li donà el nom de «Cafè Comerç» que encara ostenta.

L'ENDERROCAMENT

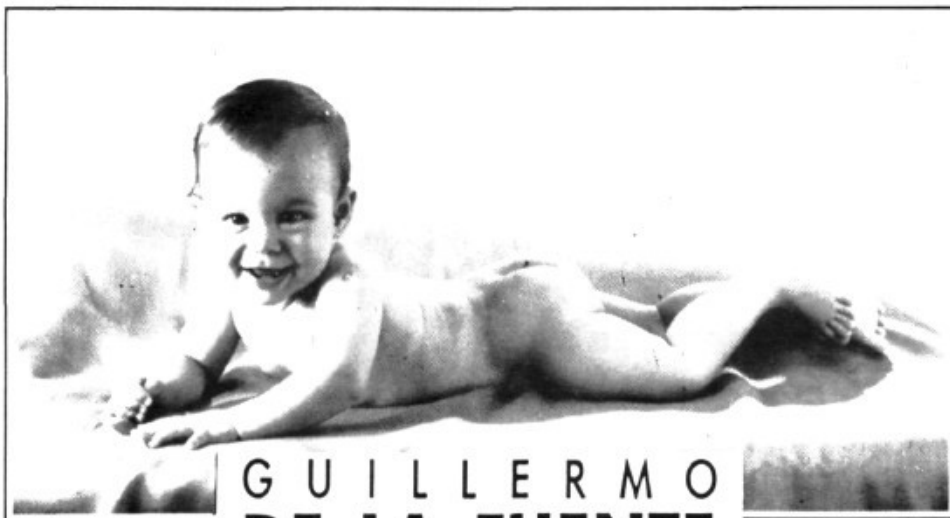
Se començà la demolització del edifici l'any 1944. Primerament se tomaren les columnes amb el porticat que formaven les proxades que estaven junt al carrer de Sóller, després se tomà Can Millo i finalment l'alt edifici de Can Mig. Dia 29 de desembre rebé l'Ajuntament una nota del hostaler Joan Parets Isern, oferint traslladar els escombres a la plaça nova, si li concedien una subvenció. Se acordà deixar la petició damunt la taula. No consta res més.

Dia 21 de setembre de 1945, l'Ajuntament resolgué: «Se ha demolido la Illa de Can Mig, sin gastos para el pueblo. Se acuerda dedicar un artístico pergamino al Jefe de O.P., don Miguel Forteza Piña». El va dibuixar don Bartomeu Mas, i costà 300 pessetes. Així la Corporació Municipal agrai a dit senyor de O.P. la seva cooperació. L'entregà el batle don Rafel Serra, acompanyat d'altres membres de l'Ajuntament.

Andreu Bestard Más

El nou **estudi fotogràfic**
de Guillermo de la Fuente
(ex-fotògraf de Foto Miquel de Santa Maria
ara a
Carrer Sa Matança, s/n - Santa María del Camí

dilluns a divendres
de 15 a 21 h.
dissabtes, de 9 a 14 h

G U I L L E R M O
D E LA FUENTE
F O T O G R A F

Tel
14 00 96

CALAIX D'IMATGES

MIQUEL SAMPOL SALAS. EL SASTRE DE «TEJIDOS MODERNOS»

Mestre Miquel Sampol Sales, és un sastre en tota, amb totes les característiques d'aquelles persones que han après un ofici des de la seva infància, i que han gaudit i-partit les petites coses del cada dia d'una tasca artesana. Miquel aprengué l'ofici de la seva mare Catalina Salas Ferrer.

Hi ha un altre aspecte a resaltar, és el de la tenda «Tejidos Modernos», on hi ha ubicada la sastreria. La tenda del mirall al sòtil, al qual infinitut d'al.lotea santamariera s'hi ha mirat, hi ha passat uns moments embadalits amb una perspectiva visual de si mateixos no gaire habitual. La tenda que manté el caràcter interior de les antigues tendes de sastre, peces de tela

amuntegades, alguns prestatges plens de roba, en definitiva la atmosfera pràctica i senzilla i alhora acollidora.

Ja ho hem dit, Miquel s'inicià al món de les tisores, l'agulla i el fil de mans de la seva mare, una excel.lent modista. Ella montà el seu taller de confecció a la carretera, on feia vestits per a dones i per a homes, i és el 8 de desembre de 1951 que obrí al carrer llarg la botiga de merceria i sastreria

Miquel als dos anys amb la seva mare Catalina, que a més fou la seva mestressa en la tècnica de la sastreria.

Miquel als quatre anys amb una americana feta per la seva mare.

-al mateix indret que l'actual, encara que més petita-, aleshores en Miquel tenia uns onze anys, però ja despatxava darrera el taurell i començava a fer alguns petits encàrrecs. Però no és fins als tretze anys que en Miquel ja es dedica diàriament a treballar amb la seva mare -malgrat tengués més ganes de jugar que no de cosir o de despatxar-. Fins aleshores ell havia anat a l'escola de can Capó, a partir de que ja fa feinetes de dia, sols pot anar a escola els capsvespres, primer amb el vicari del convent i posteriorment amb Miquel Rosselló. Durant uns anys aprén la tasca quotidiana de fer vestits. Fa al servei militar, i després treballa a la sastreria de Palma «Can Reus -un dels més prestigiosos sastres d'aquell temps-, on perfila i perfecciona la seva tècnica i on obté el títol que l'acredita com a sastre professional. De retorn a la vila, es dedica amb la seva mare a la confecció, i uns anys després fan l'ampliació de la tendeta, que passa a tenir gairebé el doble de capacitat i dos portals d'entrada des del carrer. Es el 1965 -al món han passat moltes coses i la majoria d'elles gairebé no arriba i menys afecta al tarannà de Santa Maria del Camí- l'any d'aquesta reforma, encara susen els vestits d'home, i encara es sols incipient la revolució de la confecció «pret a porter» i dels «vaquers». La dècada dels cinquanta i dels seixanta són anys de desenvolupament econòmic i social de l'Espanya franquista, i alhora són els anys que la sastreria de Miquel i Catalina té el seu esplendor màxim. Moltes d'al.lotes van a aprendre a cosir a la sastreria, (en un període en tenien gairebé vint), moltes dones han passat per aquesta tenda a iniciar-se i a perfeccionar-se en el món de la confecció. Són els anys anteriors a alguns canvis de valors, la dona predestinada a cuidar la llar i a surar els fills, en una societat tradicional com la mallorquina, havia d'estar dotada de les habilitats per dur-

Passejant per la fira santamariera, d'esquerra a dreta, en Miquel, Joan Gelabert i Antoni Crespl.

Benet Darder i Sansó

Instal.lador electricista autoritzat per la Conselleria de Comerç i Indústria del Govern Balear amb el núm. 1.145

Instal.lacions elèctriques

Reparacions

Canvis de tensió a 220 V.

Antenes T.V. i parabòliques

Plaça d'Espanya, 9 - Tel. 62 09 12
SANTA MARIA DEL CAMÍ

ho a terme: saber cuinar, netejar, saber cusir i fer vestits.

Actualment, hi ha hagut un procés d'equiparació -encara queda molt de camí a recórrer- i aquestes habilitats es deleguen en professionals. Retornant a la nostra sastreria i als anys seixanta, anys en que per la fira fan uns trenta vestits d'home -farem un encís lingüístic, «traje» es una paraula espanyola la seva traducció es «vestit», o a un hivern es venen unes desset peces de tela de roba de pana.

Passen els anys, hi ha un progrés econòmic, una obertura política incipient, i la progressiva influència de modes i d'es-

CAIXA DE PENSIONS
"la Caixa"

qualitat balear s.l.

Josep L. Ferrer
FRANJA ROJA SA
Canellas
DESTIL·LADORS SANTA MARIA

**DISTRIBUIM ELS LICORS DE SANTA MARIA
I ELS VINS DE BINISSALEM**

Rei Sanxo, 3

Tels. 14 00 17 - 62 01 66

tils de vida i també de vestir americans, són els anys setanta, la dècada de la davallada de feina de la sàrteria -de la confecció de roba a mida- i ja cap al 1977, ja hi ha un gran boom de les boutiques i tendes de roba confeccionada en cadena i de sèrie. Hi ha una forta crisi al sector de la sastreria i la modisteria, molt d'aquests petits tallers tanquen o es reconverteixen en boutiques de roba ja feta, sols queden les botigues amb categoria, amb tradició o amb una forta clientela, una d'aquestes és la sastreria d'en Miquel. Als seixanta a Santa Maria hi havia tres llocs on es podia confeccionar un vestit d'homes i gairebé una dotzena de vestits de dona, actualment sols queda en Miquel i algunes modistes. Segons en Miquel durant aquests darrers quinze anys han tancat o desaparegut gairebé el 80 per cent de tallers.

Als devuit anys, a una sessió fotogràfica feta a la fira a Can Perot, d'esquerra a dreta, drets; Miquel Marcé, Antoni Crespi, Miquel. Acotats: Rafael Borràs i Francesc Linares.

El perfil del client de les sastreries ha canviat ferm, fa uns trenta anys era divers, des de joves de catorze anys a persones majors, abans quan un jove passava dels calçons curts als llargs es feia una americana -un vestit complet-, i cada persona es renovava la vestimenta un cop a l'any, sobretot a la fira, quan encara s'usava estrenar vestit per la festa. Actualment es majoritàriament adult de més de trenta-cinc anys, el joves no van dels vestits clàssics, prefereixen roba més lleu-

JOAN FORTEZA CAMPINS

Instal·lacions elèctriques
xarxes de baixa tensió
bombes submergides

Carrer Bartomeu Pasqual, 4 A - Tel. 62 09 39

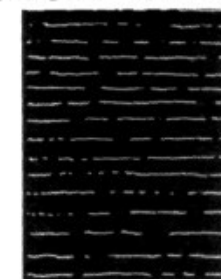
JA NAVEGAM

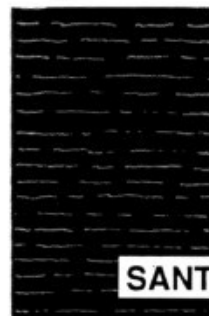
ES VAIXELL

Ctra. Palma Sta. Maria Km. 13'500 - Tel. 620811 - MARRATXI - Mallorca

SA SINI SA SINI

Café'

SANTA MARIA

gera i més caiguda. També hi acudeixen novis, pares de novis, per la primera comunió, etc.

Durant aquests anys ha anat canviant l'americana i calçons dels vestits d'home, però són canvis progressius i de detall, com són a les americanes: més o menys llargada, talls a darrera, l'amplària i llargada de les solapes, els botons a davant, l'amplària, forma i posició de les butxaques, la forma també, i als calçons: les pinces, l'amplada, la subjecció -més amunt o més avall- etc. El vestit clàssic d'home en essència és el mateix i sols canvia l'acabat i els detalls. El que sens dubte és insubstituïble es el fet de que un vestit fet a mida, fet de persona a persona no pot ser mai el mateix que un vestit prefabricat i fet en sèrie, ni rebre l'atenció individualitzada i atenta del sastre. A més hi ha persones que no responen als motlles de les talles de les sèries, aquestes persones precisen sempre del sastre, perquè aquest els farà un vestit a punt per ells, que podrà dissimular certs defectes. Miquel ens contà que el vestit d'home més gros que ha fet fou per a una persona que mida-

va els dos metres deu centimetres.

Miquel i «Tejidos Modernos», l'un i l'altre conformen una unitat indissociable, una harmonia constant. A la tenda hi ha tots els complements de la sasteria: camises, calcetins, corbates, corbatins, mocadors, roba interior d'home, caçadores, abrigs, etc. Mestre Miquel fa vestits d'home -americana i calçons-, abrigs, caçadores, abans feia camises, també vestits de dona, ha fet alhora vestits de primera comunió tant de nin com de nina. Una sastreria que el proper desembre complirà els seus trenta nou anys de servici al públic santamarier.

Mestre Miquel i les seves tisoires, prenent més de deu mides diferents per a poder fer una americana i unes set per poder fer uns calçons, de segur que el resultat és totalment personalitzat, que el vestit que un portarà és únic i irrepetible.

Mestre Miquel i «Tejidos Modernos» fou, és i serà un bocí de la història del dia a dia d'aquesta vila. I n'és, sens dubte, un testimoni vivent d'una manera -pentura- més humana i de segur més tranquil·la de viure la vida.

Una excursió de gent de la fàbrica tèxtil de Sampere al Port de Pollença i Formentor, un grup de santamariers. D'esquerra a dreta, drets: Pere Borràs i la seva dona, Caterina Canyelles, no identificada, Francesca, Miquel, Miquel Marcé, Maria Gamundí i Angela.

Bernat Calafat i Vich

Fusteria

Martorell

Taller:
Bartomeu Pasqual

Tenda:
Carrer Llarg, 89

Centre de reconeixement
mèdic psicològic
per a permisos de conduir
i llicències d'armes

DIMARTS I DIVENDRES DE 20 A 21 HORES

Recordi que ha de dur: - D.N.I.
- 1 fotografia
- lents correctores, si n'usa

Plaça Caidos, 3

tel. 62 04 15

ADMIRACIÓ I RESPECTE

La rectoria és casa obligada de treure. Es qualque cosa més que una casa, i pertany a tot el poble, o almenys a la seva comunitat cristiana. Es un més dels tresors de l'església mallorquina, tresors segur que costosos emperò tresors es cap i la fi. Aquest en concret es d'una afable exuberància, un testimoni d'altre temps, no molt llunyà emperò en quant a la concepció d'habitatges vividers.

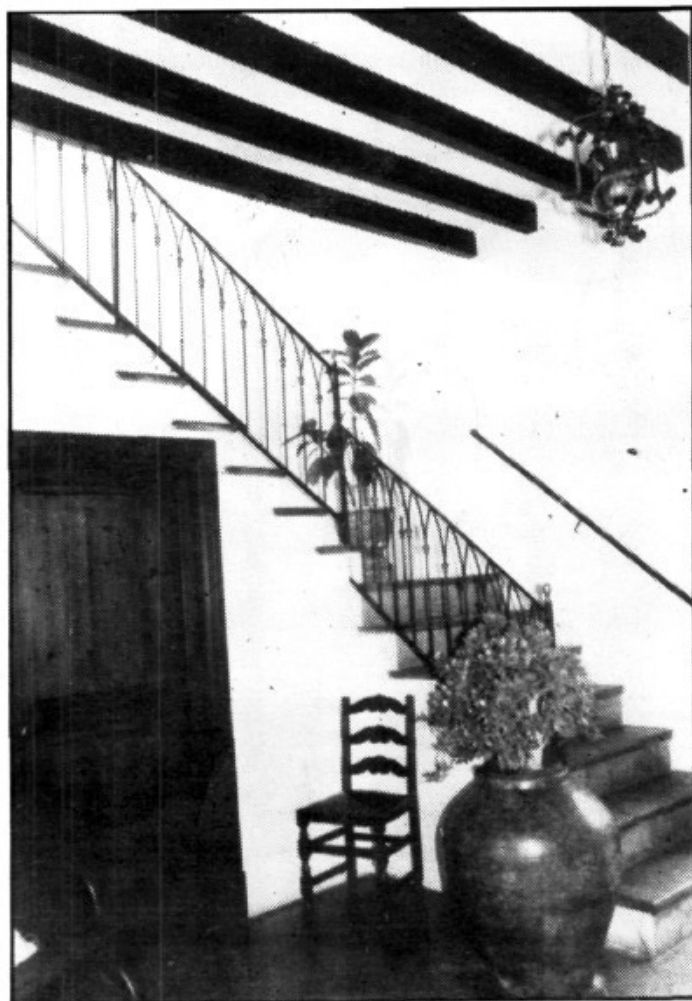
El Rector és prou simpàtic, com per no posar-mos ni un sol impediment, ni una condició, ni cap exigència,

fins i tot, una aparent indiferència, que retrata el seu tarannà com a home, la seva casa, no com altres pics, està ben habitada, per la seva nombrosa família.

El bati-port segur que únic, amb els vidres de la part de baix que no deixen veure a l'interior, donant una necessària intimitat, a un lloc on la porta sempre roman oberta.

L'entrada, (presidida per un esbelt remeller al mig) no és massa grossa ni pressuntuosa.

A través de l'arc que no és

tal, veim la casa, el segon aiguavés en el què hi ha la típica i acostumada escala que puja al pis, en l'esquelètic arrambador de ferro i fusta, els escalons són gastadíssims bossells de test, les portes de tota la casa grosses i gruixades, també com a tota casa antiga, on la llenyanada de fusta i el trispol enrajolat amb rajoles de gerrer.

De dins la casa, es veu el senzill i cuidat jardí, arretrat del sol per les altíssimes parets de l'església. Tornant a l'interior cal dir que la

casa, no ha estat gairebé gens trastocada, tan sols a la cuina s'ha fet una notable i justificada reforma.

Les cases antigues ens semblen totes molt iguals, i és que necessària i forçadament ho havien d'ésser, emperò en totes elles trobam nous recons, detalls sorprenents i alligonadors.

Mos acomiadam de benovolent rector i de la seva concorreguda casa servesqui aquest article per recordar l'obra, feina i gestió del rector Caldentey.

LA ELEGÀNCIA TÉ UN NOM

EL CABELL ESTÀ DE
MODA:
CÒMODE, ATRACTIU I
TAN DE MODA COM
LA TEVA FORMA DE
VIDA

**MIQUEL
SASTRE**

TARDOR / HIVERN 90-91

Bisbe Perelló, 4

ERRADA DE LA IMPRENTA A L'HABITAT «L'UFANOS CLASSICISME»

A l'anterior número de Coanegra a la secció Habitat hi havia greus equivocacions comeses per la impremta que ens edita la revista, una d'elles al titular, havia de dir UFANOS i no Unfanos, i també suprimiren de cop i volta tres fotos senceres que havien d'il·lustrar el text sobre la casa de Can Rutllan, propietat de Joan Pericàs i Conxa Campins. Us les oferim. Hi ha una panoràmica de la cuina, del bany amb la banyera antiga de peus, i l'última, de la sala, on podeu apreciar al fons el piano de coa. Esperem que aquestes omissions i errades importants no es tornin produir.

Perdonau, lectors, les molèsties.

Viver HORTUS

La major exposició de Mallorca
de plantes ornamentals

Cami de Coanegra s/n. - Tel. 62 02 79

ESCAPULONS

GUILLEM COLOMAR

CADA DIUMENGE A SA PLAÇA

En el transcurs del present mes tots els equips ja estan immersos en plena competició lliguera, i ja s'han disputats diferents partits. L'aspecte més significatiu ha estat que els resultats obtinguts fins a la data no han estat massa satisfactoris. No obstant i consultats els diferents responsables dels equips tots han coincidit en afirmar que la qualitat dels equips i del joc practicat no respon als resultats que s'han aconseguit. Esperen que en les properes jornades successives se normalitzi la situació.

CANVI D'ENTRENADOR DELS INFANTILS

Lluís Barrales, que venia preparant als al.lots d'aquesta categoria ja des de que eren Benjamins, ha deixat voluntàriament de desenvolupar aquesta feina. Des d'aquí i recollint les suggerències de determinats pares i de jugadors en general li tramenten testimoni de reconeixement per la seva total i desinteressada dedicació al futbol.

N'Antoni Llabrés s'ha fet càrrec d'entrenar als infants, al qual li destijam tota casta de sort i esperam que amb la il.lusió amb que ha començat aquesta feina, aconsegueixi conduir a l'equip als resultats desitjables.

TERRENY DE JOC

S'ha procedit durant aquest mes a omplir els clots del terreny de joc ja que dificultaven la pràctica del joc, sobretot els dies de pluja ja que hi havia nombrosos basisots.

A. Oliver **BENJAMINS**
Setè lloc de la classificació.

CLASSIFICACIÓ DELS EQUIPS DE FUTBOL
(Dades després del 13 i 14 d'Octubre)

INFANTILS
Onzè lloc de la classificació.

CADETS
Últim lloc de la classificació.

JOVENILS
Penúltim lloc de la classificació.

AMATEURS
Cinquè lloc de la classificació.

A.O.

Serveis

J.G. Oliver

FONTANERIA - REPARACIÓ - INSTAL.LACIÓ:

- MATERIAL SANITARI: recanvis e instal.lació
- MATERIAL DE REGATGE - TUB POLIETILENO - TUBERIA PLÀSTIC: venda e instal.lació. 10% dte.
- MOBLES BANY - MIRALLS - GRIFERIA (Roca, Buades). 5% dte.
- CORTINES - ESTORES - MONERIES DECORACIÓ. 15 % dte.
- VENDA E INSTAL.LACIÓ DE MOTO-BOMBES i DEPURACIÓ
- PRODUCTES QUÍMICS.

ESTUFES. SUPRA. CARPINELLI. AUSTROFLAM:

- ESTUFES PER EMPOTRAR DINS XEMENEIES
- ESTUFES VISTES SENSE OBRA
- XEMENEIES D'OBRA
- ESTUFES PER A CALEFACCIÓ
- ESTUFES SEGUÍ. ESTUFES ECONÒMIQUES
- INSTAL.LACIÓ I NETEJA DE CALEFACCIÓ

A CONTINUACIÓ ALS INFORMAM DEL NOSTRE NOU PRODUCTE:

- PORTES BASCULANTS
- PORTES SECCIONALS
- AUTOMATISMES
- PORTES ENROTLLABLES
- TALLA FOCS
- BALLESTA, etc...

PRESSUPOST SENSE COMPROMÍS

Bernat de Santa Eugènia (Cra. Palma - Inca)
SANTA MARIA DEL CAMÍ

Tel. i Fax: 62 12 64

BÀSQUET

JOAN FRAU I MARIA VERD, UN MATRIMONI DEDICAT TOTALMENT AL NOSTRE BÀSQUET

El Bàsquet és un dels esports que més empena ha aconseguit aquests darrers anys. Mou a gran quantitat d'aficionats i els camps de joc vibren per la qualitat del joc que han assolit. Un bon exemple el tenim al nostre poble, i molt degut al gran esforç i dedicació del matrimoni format per Joan Frau i Maria Verd. Com cada horabaixa, trobam a Joan i Maria en el camp Municipal d'Esports rodejats dels seus pupils i lògicament a ells ens adreçam perquè ens informin del bàsquet.

-Joan i Maria, des de quan estau immersos al bàsquet?

-Des del 1977, duim treballant pel bàsquet a Santa Maria. Quan començarem hi havia sols dos equips, el junior i el juvenil masculí i en la lliga que estam començant ja disposam de sis equips.

-En quines categories militen aquests sis equips?

-En les següents, contesta Maria:
Minibasket femení

Infantil femení

Cadets femení

Senior femení

Senior masculí

Junior masculí.

Volem ressenyar que l'infantil femení la temporada passada va aconseguir l'ascens al grup A i el senior femení l'ascens a la segona divisió autonòmica.

També, tenim una Escola de Bàsquet per a nins i nines des dels sis als deu anys d'edat.

-La directiva com està estructurada i quines persones la formen?

-President és en Bernat Comes, la secretària és na Maria Verd i el tresorer en Pere Crespi, hi ha varis vocals.

-Per formar els equips heu hagut de cercar jugadors a d'altres pobles?

-No, tots són de Santa Maria, en el col·lectiu de nins hi ha una gran afecció per aquest esport. Aquests darrers anys ha succeït de no haver pogut fixar jugadors per la manca d'entrenadors. Tots els entrenadors que tenim són o han estat formats a Santa Maria, però hi ha entrenadors de Santa Maria que preparen a equips d'altres pobles.

Malgrat això, esperam que en properes temporades no quedi cap nin que tengui aptituds i vulgui practicar el bàsquet fora de poder jugar, ja que tenim tres jugadors que se preparen per aconseguir el títol de monitor de bàsquet.

-Llavors, si el bàsquet segueix en aquesta línia, supòs que tindreu problemes per manca d'instal·lacions?

-De moment ens adaptam al que disposam, però la nostra il·lusió i la de la Directiva en plè, està centrada en aconseguir la pista coberta que se comenta que l'Ajuntament té un projecte construir.

-Quin pressupost teniu per aquesta temporada?

-Tenim un pressupost de 500.000

pessetes que pensam cobrir amb la subvenció de l'Ajuntament que aquest any ha estat de 250.000 pessetes, considerablement més superior que ens anys anteriors —l'any passat sols va ser de 125.000 pts.—. La resta l'aconseguim de la col·laboració de les cases comercials i la quota que abonen els jugadors.

Volem destacar que la subvenció que enguany hem rebut de l'Ajuntament ha servit per poder cobrir el dèficit que arrastravem de la temporada passada.

-Però, has dit que els jugadors paguen una quota?

-Nosaltres no feim socis, tampoc tenim ingressos en concepte d'entrada del públic els dies de competició i en conseqüència la Directiva acordà en el seu dia que els jugadors que volguessin fixar haguessin de pagar una quota, la quantitat de la qual depèn de la categoria en que jugin. Pels junior i senior és de cinc mil i pels cadets i categories inferiors de dos mil cinc-centes.

-Què esperau dels vostres equips per aquesta temporada?

-Que es mantenguin a la categoria i si algun aconsegueix alguna cosa més, millor i beníssim.

La nostra xerrada esdevé després d'una sessió d'entrenament i ja estam a altes hores de la nit. Agraïm a Joan i Maria el temps que ens han dedicat, i tots anam cap a casa.

A. Oliver

Joan i Maria

PERRUQUERS

Antoni Gelabert, 18 - Tel. 62 06 81

**VIVERS
SANTA
MARIA**
SAT 7117

Carretera de Bunyola, Km. 1

Telèfon 14 00 41

RESULTATS I CLASSIFICACIONS

Després de la jornada del dia 13 per al junior masculí i del dia 14 per al senior masculí —en aquestes dates la resta d'equips encara no havien iniciat la lliga—, el resultat és Santa Maria, 74

- L.S. Palma, 77 i el penúltim lloc de la classificació —hi ha 7 equips— per els Junior masculins. Pel que fa al Senior masculí, Ambient M., 52 - Santa Maria, 70, i classificats en segon lloc —en un total de 12 equips—.

CAN XIC

GRAN ASSORTIT DE JUGUETES PER
A NADAL I ELS REIS

VINA A TRIAR AMB TEMPS, LES JUGUETES DE LES FESTES

Avd. Jaume III - Tel. 14 00 45 - SANTA MARIA DEL CAMI

ENTRE FOGONS

CUINA ALEMANYA

Per conèixer com és la cuina a l'estranger hem començat anant a veure la sra. Annemie Piontek perquè ens donàs una recepta del seu país, Alemanya, com podeu veure són més fàcils de fer que d'escriure, quasi.

MAULTASCHEN

INGREDIENTES:

Pasta - farina, 2 ous, sal

Farcit - carn capolada o pasta de salsitxes, espinacs, cebes o grells i julivert.

PREPARACIÓ:

Feim la pasta mesclant els ous i la sal amb la farina que es begui després l'aplanam amb l'aprimador i la tallam a trossos quadrats.

Per al farcit, tallam les cebes o grells, el julivert i els espinacs, ben petit. Tot això ho mesclarem amb la carn i ho fregirem. Posam una cullerada d'aquesta preparació dins cada tros de pasta i el tancam.

Bullim els «maultaschen» dins aigua i esperam a que pugin a dalt de l'aigua per treurer'ls.

Es pot menjar tant amb brou de carn, on hi podem posar també trossets de carn, com amb una amanida de patates, que es fa bullint les patates amb la pell, després les palam i tallam a rodanxes molt fines, grells tallats, sal perbre bo, oli i vinagre, es decora amb un poc de julivert i trossos de tomàtiga.

Si de cas ens sobrassin «maultaschen» es poden menjar l'endemà d'aquesta altra manera. Les tallarem molt petits i les

sofregirem amb mantega, remanarem un ou i li tirarem pel damunt, ens quedarà com una truita.

SAVERKRAUT MIT PÜRRE

INGREDIENTS:

-1 kgr. de col lombarda en vinagre

-1 kgr. de carn de porc

-1 poma

-1 plàtan

PREPARACIÓ:

La poma i el plàtan es fan a bocins petits. Es bullen junt amb els altres ingredients amb poca aigua, fins que la carn sigui cuita. A part farem una puré de patates per acompanyar.

ERRADA A L'ANTERIOR ENTRE FOGONS

Per un error alié a la nostra voluntat, al darrer «entre fogons» dedicat a Rafel Fiol, no va aparèixer una fotografia que es comentava al text. Reproduïm a continuació el párraf i la fotografia:

«... Abans a les cuines dels hotels es preparava tot cada dia amb productes frescs, ja que no hi havia conservadores. Va ésser en aquells temps quan en Rafel podia deixar anar la seva imaginació i fer pastissos com el que vos mostram a la fotografia, amb unes banyistes, fetes de xocolata de colors dins una piscina de gelatina envoltada de nata i roses de massapà color vermell.»

